

ЗБІРНИК
академічних есе
**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ»**

докторантів PhD
**Одеського національного
політехнічного університету**

за загальною редакцією
проф. А.В. Семенової

**Одеса
2020**

УДК 378. 4
ББК 74.01
З 01

Засновники видання: Навчально-консультаційний центр Одеського національного політехнічного університету «Педагогічна майстерність викладача вищої школи».

Рекомендовано до друку кафедрою нафтогазового та хімічного машинобудування Одеського національного політехнічного університету (протокол № 5 від 15.12.2020).

Рецензенти:

ЄРШОВА-БАБЕНКО Ірина Вікторівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса, Україна);

МІЛКОВ Анатолій Миколайович – член конкурсного комітету Міжнародного конкурсу есе: «Суспільство. Мислення. Розвиток» (2019 р.), учитель світової літератури, учитель-методист вищої категорії (м. Болград, Одеська обл., Україна);

САВЕЛЬЄВА Оксана Степанівна – доктор технічних наук, професор, начальник навчально-методичного відділу Одеського національного політехнічного університету, професор кафедри нафтогазового та хімічного машинобудування ОНПУ.

З 01

Збірник академічних есе «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ» докторантів PhD Одеського національного політехнічного університету / за загальною редакцією проф. А.В. Семенової – Одеса : НКЦПМ ОНПУ, 2020. – 82 с.

Збірник містить реферативно-аналітичні роботи – есе, що висвітлюють сучасний стан самостійно обраних авторами тем напряму «Сучасні проблеми забезпечення якості вищої освіти в Україні», з використанням основних категорій аналізу, конкретизацією причинно-наслідкових зв'язків, ілюстраціями понять відповідними прикладами, аргументацією тез по таким напрямкам як: *технічний* – роботи у галузі інформаційно-технічних та економічних технологій, ефективного управління галузями і підприємствами тощо; *гуманітарний* – роботи з висвітлення гуманітарних питань розвитку суспільства, створення культурної атмосфери розвитку, усвідомлення ролів та місця України в світі тощо; *інтелектуальний розвиток особистості* – роботи з розвитку інтелектуальних можливостей особистості, суспільства та їх актуального ефективного використання та перспектив у майбутньому.

© НКЦПМ ОНПУ
© Семенова А.В.
© Колектив авторів

ЗМІСТ

<i>Баторій А. В.</i> Омріяне й проблемне онлайн навчання	5
<i>Вичужанін О. В.</i> Застосування новітніх педагогічних технологій у підготовці майбутніх ІТ-спеціалістів у ЗВО	7
<i>Горбатенко А. А.</i> Як стати улюбленим викладачем? Важливість рефлексії у сучасній педагогічній практиці	11
<i>Демченко Є. Л.</i> Випускники можуть потрапити в рай, в пекло або на біржу праці	14
<i>Зайчик Ю. І.</i> Проблеми викладання технічних дисциплін у вищих закладах освіти	17
<i>Карпеченкова А. О.</i> Шлях до зірок	21
<i>Ковальчук О. В.</i> Концепція LIFELONG LEARNING, або як втримати ту саму «іскру» з початку навчання у ЗВО та на протязі усього шляху	24
<i>Лісовикова А. А.</i> Навіщо йти до університету, якщо можна піти на курси	28
<i>Лічінакі О. В.</i> Умови психологічної готовності аспіранта до педагогічної діяльності з точки зору психопедагогіки	32
<i>Лись Д. А.</i> Система дистанційного навчання як інструмент оптимізації і стагнації навчання у вищій школі	35
<i>Ніколаєва Т. В.</i> Сучасний викладач – хто він? Проблема досвідченості викладача очима студента на сучасному етапі історії ...	41
<i>Озерянський Б. М.</i> Науковий світогляд та важливість його формування у студентів	43
<i>Паску Д. Г.</i> Плагіат: есе-дослідження	47
<i>Петік Т. В.</i> Гендер галузі	52
<i>Присяжнюк Л. І.</i> Чому люди займаються науковою діяльністю	56

Салій В. І. Саморозвиток педагога у сучасному освітньому середовищі	58
Саченко Л. В. Не дамо повернутися до кам'яного віку	62
Сова К. О. Наука і якість вищої освіти в Україні	65
Солом'янцева Я. В. Проблеми дистанційної освіти сьогодні	69
Хайо Хані Хасан. Я и моя научная карьера в аспекте образовательного роста	72
Щебет О. Р. Чому я вступила до аспірантури	76
Янковська О. А. Етичний кодекс науковця. Чи потрібно користуватися?	78

ОМРІЯНЕ Й ПРОБЛЕМНЕ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

Баторій Анастасія Василівна

докторант PhD 1-го курсу,
спеціальність 033

Займатися онлайн. Чи це не стрибок в майбутнє? Я можу бути присутньою на парі в університеті, незалежно від того, де я знаходжусь в реальності. В одну мить, як у футуристичних фільмах, можу виловити потрібну інформацію з майже усіх доступних інформаційних джерел. Про таке мріяла, ще на початку своїх шкільних років. Але щодо ефективності такого навчання? Чи воно краще ніж реальна присутність під час лекції в аудиторії?

По-перше, позитивним є можливість перебувати на віртуальних лекціях в будь де зручному для мене місці. Це дає комфортне мені середовище для навчання, або можливість вільного пересування, за потреби авжеж. Також, онлайн - лекція унеможливорює підхопити бронхіт в холодну пору року в погано натопленій аудиторії Вищу. Вже не перший рік ми знайомі з ситуацією непідготовленого приміщення до холодного періоду. Що правда, губиться реальність іноді цікавої ситуації квесту: а саме, де знайти обігрівач.

У ситуації останніх світових подій, завдяки вірусу Covid-19, ми також уникаємо більшого числа перетинів з потенційними носіями будь-якого вірусу. Незважаючи на зовнішні фактори дискомфорту, які перед тим нам заважали - наше навчання триває.

Мої конспекти стали набагато легшими від того, що немає потреби їх переписувати, носити друковані матеріали, бо тепер вони легко вміщуються на одному маленькому флеш-диску, який завжди є з собою. Ними так само легко та зручно обмінюватися та використовувати під час тих самих лекцій, швидко отримати та надіслати колегам або викладачеві. Загалом з'явився більший простір можливостей для використання та файлообміну.

У поточному році, я можу оцінити таке навчання як з боку студента аспіранта першого року, так й з боку викладача у четвертих курсів коледжу.

Тепер буду перераховувати негативні сторони цього питання. Мінусом є нереально бачити очі, які тебе готові слухати. Часто є неможливим оцінити реакцію студентів. Разом з тим, невербальні засоби спілкування, які є допоміжним інструментарієм викладача, майже відсутні в таких умовах. Неможливо оцінити чи є доступним поданий викладачем матеріал. Можливість опитати, чи все розуміло, є, але тут оцінювання «зі слів» є неточним для викладача. Чи готові студенти до самого педагогічного процесу, коли всі зайві речі, чинники поточного буття відкладені в сторону. Чи готовий студент бодай номінально бути присутнім на лекції. Для викладача буде добрим сигналом, якщо він, студент, буде присутнім з увімкненою камерою.

Є звичайно певні плюси. У викладача з'явилися ширші можливості для подання матеріалу. Інструменти, які навчальний заклад, в силу свого державного недофінансування, не міг надати - з'явилась. Тепер є можливість використання в педагогічному процесі медіа – файлів. Студентами вітається така демонстрація недійного матеріалу, тобто зображень, відео та презентацій. Вони значно збагачують доповідь викладача, дають можливість більшого розуміння та урізноманітнення завдань на занятті. Для викладача специфічного театрального коледжу це можливість прикрасить лекцію яскравим прикладом, зображенням або докладною схемою, які є вкрай потрібними.

Але на цьому плюси закінчуються. Для специфічного Закладу Вищої Освіти невід'ємною складовою є процес практичного виконання завдання студентом під контролем куратора предмету. Всі практичні завдання виконуються наразі лабораторно.

Ще одним вагомим мінусом навчання – онлайн є технічні проблеми, з якими стикаємось часто не заплановано. В аудиторних лекціях проблема вимкненої електрики менш помітна, бо лекції проходять за умов природного освітлення. Але проблема відсутності подачі електричного живлення стає першою в умовах онлайн.

Іншою технічною проблемою є саме оснащення. Воно є тепер необхідною складовою для зворотного зв'язку між педагогом та студентом. Часами виникають проблеми поломки, які самотужки осилити неможливо. Як результат, один з суб'єктів педагогічного процесу зникає на невідомий термін.

У будь-якому разі, в нових умовах педагогічного процесу ми розвиваємось самі, розвиваємо кращі з винайдених інструментів викладання матеріалу та кращого зв'язку між педагогом та студентом. Наочний результат, на мою думку, все одно більшою мірою залежить від сумлінного виконання своїх обов'язків обох сторін.

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ІТ- СПЕЦІАЛІСТІВ У ЗВО

Вичужанін Олексій Володимирович

докторант PhD 1-го курсу,
спеціальність 033

Вступ. Останнім часом поняття «педагогічна технологія» дедалі більше поширюється в науці й освіті. Його варіанти «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті» - широко використовуються в психолого-педагогічній палітрі і мають багато формулювань, залежно від того, як автори уявляють структуру і компонента освітнього процесу. Зараз під час пандемії, як ніколи актуальними стають питання, про нові педагогічні технології для ІТ фахівців у вищому навчальному закладі. Які технології найбільш ефективні в навчанні. Наскільки зручно їх застосовувати. Ці питання я хочу розглянути в своєму есе.

Основна частина. На мою думку найбільш поширений вид педагогічної технології це – навчальна (дидактична) технологія – поняття близьке, але не тотожне поняттю «педагогічна технологія». Навчальна технологія окреслює шляхи засвоєння конкретного навчального матеріалу в межах навчальної дисципліни, теми, проблеми. Дидактична технологія потребує чіткого визначення цілей навчання, спеціального структурування навчального змісту, адекватних йому форм і методів навчання. За означенням ЮНЕСКО технологія навчання в загальному розумінні – це системний метод створення, застосування і визначення усього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти.

Реалізуються дидактичні технології засобами педагогічної техніки, яку слід розглядати як комплекс знань, умінь і навичок, необхідних педагогу для чіткої й ефективної організації навчальних занять, ефективного застосування на практиці методів педагогічної взаємодії в системі «Викладач/Вчитель – Студент/Учень».

При вивченні педагогічної літератури звертає на себе увагу використання у деяких випадках понять «методика викладання» та «технологія навчання» як ідентичних. В основу дидактичної технології покладено ідеї проектування та відтворення навчального циклу, а також забезпечення оптимального зворотного зв'язку. Слід зазначити, що у вищій школі протягом століть традиційно домінувала спочатку лекційна, а потім лекційно-практична методика навчання.

Якщо у традиційному навчанні увага акцентувалася на запам'ятовуванні і відтворенні інформації, то у нових умовах виникла потреба розвитку творчого (продуктивного) мислення студента, формування його комунікативних умінь та практичної підготовки до активної життєдіяльності у постійно мінливому соціальному середовищі. Слід зважати на особливість сучасної системи вищої освіти в Україні, де має місце співіснування традиційних та інноваційних технологій навчання з яскравим нахилом у бік традиціоналізму, що повною

мірою не забезпечує сучасних вимог до випускників ЗВО. Отже, постає нагальна потреба широкого упровадження інновацій у навчальний процес.

Педагогічна інновація (з лат. *in* – в, *novus* – новий, оновлення, зміна) – це введення нового в цілі, зміст методи і форми навчання і виховання, в організацію діяльності педагога.

Існують такі види новітніх педагогічних технологій для ІТ - спеціалістів:

Дистанційне навчання (ДН) – взаємодія вчителя і учнів між собою на відстані, що відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) та реалізовується специфічними засобами Інтернет-технологій або іншими засобами, які передбачають інтерактивність.

Модульне навчання – це технологія навчання, сутність якої полягає в тому, щоб той, хто навчається, міг самостійно працювати із запропонованими йому індивідуальними програмами, що містять банк інформації та методичні рекомендації щодо виконання завдань.

Наявність програмних засобів дозволить студентам здійснювати рефлексивну діяльність і усвідомлювати в реальному часі рівень свого професійного прогресу в розвитку основ педагогічної майстерності. Це допомагає диференціювати навчальний матеріал за ріннями складності, створювати засобами інтерфейсу позитивний емоційний фон для роботи студента з інформаційними засобами навчання.

Важливою складовою педагогічної майстерності є інформаційна культура майбутнього викладача, тобто – уміння продуктивно читати книги, знаходити необхідну інформацію, осмислювати і передавати її користувачам. Використання інформаційних технологій у цьому контексті сприятиме розвитку не лише більш високого рівня мотивації майбутнього викладача, його критичного мислення, а й формуванню телекомунікаційного співтовариства, реалізації активних форм конструктивної комунікативної взаємодії. Розвитку інформаційної культури сприяє самостійна та науково-дослідницька робота студентів, яка потребує індивідуального підходу і позначається у

сформованому індивідуальному стилі їх професійної діяльності. Продуктивними методами такої роботи є виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань, таких як наукова доповідь, що уявляє собою публічно виголошене повідомлення, розгорнутий виклад певної наукової проблеми.

Я вважаю, що завдяки появі нових технологій для підготовки ІТ спеціалістів, нам стало набагато легше отримати доступ до освіти і знань.

Висновки. У даній роботі були розглянуті різні можливості новітніх технологій, щодо навчання ІТ - спеціалістів. Перехід до Інформаційного суспільства кардинально змінює положення системи освіти, її інституційний статус. Освіта стає не лише Інструментом взаємопроникнення знань і технологій в глобальному масштабі, але й капіталу, засобом боротьби за ринок, рішення геополітичних завдань. Сучасному суспільству необхідне масова якісна освіта, спроможна забезпечити зростаючі потреби споживача та виробника матеріальних і духовних благ.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання інноваційних технологій актуалізується у зв'язку з новою парадигмою професійної підготовки майбутніх фахівців, яка створюється на основі врахування ієрархії державних, професійних та оперативних цілей, сутність яких полягає в оновленні професійно - педагогічної освіти вищого навчального закладу шляхом удосконалення, тобто модернізації, модифікації та раціоналізації.

Список використаних джерел.

1. Дроботенко Микола. ПРАКТИКУМ ПІДГОТОВКИ І НАПИСАННЯ ЕСЕ, Київ-2018 <http://www.pedagogic-master.com.ua/public/metDrobotenko.pdf>
2. Кисельова О.І., Коломієць Л.В., Шевцов А.Г. ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ТА ВИМІРЮВАННЯ ЗНАНЬ <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/book2.pdf>
3. Корисні матеріали <http://www.pedagogic-master.com.ua/korisni-materiali/>
4. Буркова Л. Технології в освіті. // Рідна школа. – лютий. 2001.- С.18-19.

ЯК СТАТИ УЛЮБЛЕНИМ ВИКЛАДАЧЕМ? ВАЖЛИВІСТЬ РЕФЛЕКСІЇ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Горбатенко Анастасія Артурівна

докторант PhD,

спец. «Комп'ютерні науки», ОНПУ

Важливість зворотного зв'язку та самоаналізу важко переоцінити. Для прикладу розглянемо ситуацію пошуку роботи. Ви надсилаєте своє резюме декільком компаніям та очікуєте відповіді, але хтось може взагалі не надати Вам зворотного зв'язку. У цій ситуації Ви відчуваєте себе трохи розгубленим та можете лише гадати у чому причина (Чи компанія не отримала Ваше резюме? Чи загубилось Воно у поштової скриньці? Чи можливо Ви не сподобались?...). Якщо ви не отримуєте зворотній зв'язок, то Ви не маєте можливості проаналізувати свої недоліки та виправити їх.

Так само активно питання отримання зворотного зв'язку постає і у навчальному процесі та прямо пропорційно впливає на його ефективність. Вчитель не маючи зворотного зв'язку не зможе повністю виявити недоліки навчального плану, з'ясувати які методи навчання більше підходять цій групі, чи добре учні засвоїли матеріал та інше. Запитання “в лоба” працюють не завжди і часом можуть викликати не найкращу реакцію – учні закриваються. Для підвищення ефективності комунікації типу “педагог – учень” є можливим використовувати рефлексивні методи у педагогічній практиці. Також процес рефлексії у педагогічній практиці тісно пов'язаний з самоаналізом, бажанням та готовністю ставати краще педагога.

Сам термін “рефлексія” походить від латинськ. “reflexion” і означає звернення назад, відображення, бачення себе очима іншого, якби с боку. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає рефлексію як 1. самоаналіз, роздуми людини над власним душевним станом і 2. в

ідеалістичній філософії відображення, а також дослідження процесу пізнання. Тому рефлексію можна трактувати як джерело пізнання, пізнання свого «Я», свого внутрішнього світу, потенціалу, своїх здібностей і можливостей.

В. Сухомлинський стверджував «Якщо ви хочете бути улюбленим вчителем, дбайте про те, щоб вихованцеві було що в вас відкривати. Якщо ж ви кілька років однаковий, якщо минулий день нічого не додав до вашого багатства, ви можете стати обридлим і навіть ненависним...». Педагог повинен постійно саморозвиватися та самовдосконалюватися, що можливо лише за умови постійної оцінки власних дій, тобто рефлексії. Зв'язок рівня професіоналізму вчителя з його здатністю до рефлексії обґрунтовується в дослідженнях Р.Бернса, який зазначав, що «учителю потрібне поглиблення знання про себе й про інших, бо навчання – це передача іншим часток свого Я». І це закономірно, адже неможливо розуміти інших, а тим більше намагатися допомогти їм, якщо не прагнути при цьому зрозуміти самого себе.

Деякі науковці вважають педагогічну діяльність за своєю природою рефлексивним процесом. Така характеристика педагогічної діяльності міститься в роботах М.Ю. Арутюнян, О.О. Бодальова, С.Г. Вершловського, Г.О. Ковальова, С.В. Кондратьєвої, Ю.Н. Кулюткіна, Л.А. Петровської, Г.С.Сухобської, Т.Н.Щербакової та інших.

За концепцією А.К. Маркової, педагогом, що має високий рівень розвитку професійної рефлексії, можна вважати такого, який:

– успішно розв'язує завдання виховання і навчання, готує для суспільства очікуваний соціальний продукт, тобто випускника з бажаними психологічними якостями (об'єктивні критерії);

– особистісно сконцентований лише до даної професії, мотивований до здійснення професійної діяльності в ній (суб'єктивні критерії);

– досягає бажаних для суспільства результатів у розвитку особистості учнів (результативні критерії);

– використовує прийнятні в суспільстві способи, технології (процесуальні критерії);

- освоює норми, еталони професії, досягає майстерності в ній (нормативні критерії);
- прагне індивідуалізувати свою працю, а також усвідомлено розвивати свою індивідуальність засобами професії (індивідуально-варіативні критерії);
- досягає вже сьогодні необхідного рівня розвитку професійних особистісних якостей, знань і умінь (змістові критерії);
- водночас має і усвідомлює перспективу, зону свого найближчого професійного розвитку, ефективно використовуючи шляхи для реалізації останнього (прогностичні критерії);
- оволодіває досвідом для постійного професійного навчання в майбутньому (критерії професійної навченості);
- в той же час збагачує досвід професії за рахунок особистісного творчого внеску (критерії творчості);
- прагне проявляти соціальну активність, обговорювати питання щодо сучасних потреб професії, шляхів досягнення успіху в ній, разом з тим шукає резерви розв'язання професійних проблем, не боїться потрапляти в умови конкурентності освітніх послуг (критерії соціальної активності);
- досягає професійної етики, прагне до збереження навіть в складних умовах честі і гідності професіонала (критерії професійної придатності);
- готовий до якісної та кількісної оцінки своєї праці, вміє сам це робити, спокійно ставиться до участі в професійних випробовуваннях, тестуваннях (кількісні і якісні критерії).

Можемо зробити висновок, що педагог з високим рівнем розвитку професійної рефлексії – це фахівець, що опанував високий рівень професійної діяльності, свідомо змінює і розвиває себе в ході здійснення праці, здатний до внесення індивідуального творчого внеску в професію, людина, яка знайшла своє індивідуальне призначення.

Опанувавши рефлексію щодо самого себе, навчившись аналізувати власні думки, почуття та вчинки, педагог повинен використати свої рефлексивні

знання та уміння в процесі пізнання дітей і застосувати рефлексивні механізми у взаємодії з ними.

Вихід на рівень професійної рефлексії дає можливість подолати обмеження, задані простором власних знань. Розвинена здатність до професійної рефлексії є передумовою самовиховання педагога, творчого пошуку, розвитку індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Перспективними для подальшого дослідження виглядають питання розробки технологій формування рефлексивних умінь майбутніх педагогів та критеріальної бази оцінювання рівня розвитку рефлексивних умінь.

ВИПУСКНИКИ МОЖУТЬ ПОТРАПИТИ В РАЙ, В ПЕКЛО АБО НА БІРЖУ ПРАЦІ

Демченко Єлизавета Леонідівна

докторант PhD, ОНПУ

Одне з найважливіших питань для випускника – куди податися після закінчення ЗВО? Фраза, яка була сказана нам батьками, проходячи повз жебрака про те, що потрібно вчитися, щоб не стати таким же – давно втратила свій сенс. Хоча у нас ще й залишилося це пострадянське бачення, нав'язане старшими, де їм, дійсно, потрібен був диплом для отримання оплачуваної роботи. Після навчання їм надавалася робота, хочуть вони цього чи ні.

У сучасній Україні така схема показує свою повну неспроможність. Скільки ви знаєте людей з вищою освітою, які працюють не за своєю спеціальністю?

Основна проблема вищої освіти в Україні полягає в тому, що її наявність не гарантує відповідної роботи за фахом. Люди з дипломом можуть роками

шукати роботу за професією але так і не знайти її. За багатьма спеціальностями українських випускників, вакансій попросту немає. Навіщо випускати стільки фахівців, якщо немає робочих місць? Крім вже існуючих і/або застарілих спеціальностей, створюються нові. Культурологія – це молода спеціальність, принаймні, в нашому університеті. Спеціальність є, за час існування кафедри і фахівці є. Постає питання: а що їм робити далі? Для чого потрібні культурологи в Україні? Куди податися бідному культурологу? Вступаючи до університету, я чула різні гасла, на кшталт, «нова спеціальність!», «найбільш затребувана закордоном!» тощо. Навіщо навчати студентів за спеціальністю, яка нібито затребувана закордоном?

Через це багато молодих людей з вищою освітою змушені працювати менеджерами з продажу, операторами кол-центрів, офіціантами або займати будь-які інші посади в сфері обслуговування. Якщо ж їм «пощастить» знайти роботу за професією, то через завищені ринкові пропозиції фахівців вони будуть отримувати мінімальну установчу зарплату.

Також, важливе питання про актуальність вищої освіти в принципі. Якщо так подумати, то, щоб отримати знання сьогодні, зовсім необов'язково складати іспити і вступати до університету. Завдяки всесвітній мережі Інтернет можна навчитися чому завгодно. Виникає величезна кількість лекторіїв, курсів, вебінарів тощо. Через це знецінюється сама система вузу, в якому поступово зменшуються кількість бюджетних місць, ростуть ціни на контракт, і платити потрібно не тільки самому вузу, але іноді навіть викладачам. І для цього зовсім необов'язково бути двієчником. Тобто, виходить, навіщо мені ходити вранці на пари, отримувати оцінки, до яких теж завжди є безліч питань, вчити непрофільні предмети, а потім ще здавати по ним іспити, коли я можу купити курс лекцій на ту тему, яку мені хочеться послухати та самому складати план свого навчання? Тут доречно запитання: а навіщо мені платити за курс, коли Інтернет і так наповнений інформацією? Але це вже не відноситься до теми мого есе.

Чому я заговорила про навчання поза університетом? В першу чергу, мені, як студенту *гуманітарного* факультету, дуже незрозуміло система отримання знань, їх необхідність, а головне – де ці знання можна застосувати. Я наведу приклад, який болісно відбився в моєму студентстві. Я, починаючи з другого курсу і аж до магістратури вчила БЖД. З формулами, схемами, задачами тощо, зате філософія, як предмет, у нас був тільки на першому семестрі другого курсу. Четверта глава мого магістерського диплому присвячена методам першої медичної допомоги під час проведення масових заходів. Як це відноситься до сучасного мистецтва Японії і Південної Кореї – гадали всією сім'єю.

Також, важливо відзначити, що знання, отримані в університеті втрачають свою релевантність. Що ми маємо? Велика кількість совкових викладачів, які не можуть сказати нічого виразного про ті важливі речі, які відбуваються в світі, і про які треба говорити. Важко уявити, наприклад, лекції про секс або ЛГБТ спільноти. Хоча, це є актуальною темою сьогодні. При цьому, ми вивчаємо субкультури, що існували в 2000-х роках, як частину сучасної культури. З якою швидкістю сьогодні розвивається історія, наука та культура, я думаю, не треба акцентувати. Навчальна база вузів також значно застаріла і відстає від потреб сучасного освітнього процесу. Тобто, фахівці, як старих, так і нових професій готуються на застарілих знаннях. Про те, що відбувається зараз ми дізнаємося не з університету. Більшість програм не містить в собі сучасну (важливу) інформацію. Ми отримуємо старі знання, які не можна застосовувати в нині існуючих реаліях. Всі ми розуміємо чому так відбувається. І тому проблеми вищої освіти в Україні так і залишаються невирішеними.

Поки створюються все нові і нові платформи, де можна вчитися тому, що хочеться і що подобається – система університету буде втрачати свою актуальність. Університет – як «будинок знань» перестає бути таким. Мабуть, важливо уточнити, що, на мою думку, пройдені лекторії та курси (які не завжди

можуть бути якісними), абсолютно так само, як і вуз, не відкривають нові дороги для тих, хто їх купує.

Тобто, основною проблемою сьогодні є: відсутність можливостей розвиватися в своїй професії, отримувати сучасні та саме потрібні знання і застосовувати їх на практиці. Тобто, зовсім не обов'язково закінчувати університет, щоб мати можливість заробляти гроші. І тому, як мені здається, багато хто сьогодні відмовляється від отримання вищої освіти, просто через непотрібність.

Можливо у майбутньому в Україні будуть приводити систему вищої освіти у відповідність до потреб економіки та сучасного ринку праці, але це вже зовсім інша історія.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Зайчик Юрій Ігоревич

докторант PhD, ОНПУ

У сучасному світі ставлення до країни формується багато в чому від рівня її науково-технічного потенціалу. Розвиток держави в цьому напрямку передбачає підготовку професійних кадрів в сферах енергетики, машинобудування, інформаційних технологій та інших технічних галузей. Підготовка фахівців у зазначених областях має на увазі наявність доброї матеріально-технічної бази у ЗВО, а також ефективні методи навчання майбутніх фахівців і головне - це кваліфіковані викладачі. Підхід до підготовки фахівців прихильниками «чисто педагогічного» і «чисто технічного» способу істотно різняться.

Викладач, який навчає студентів технічної спеціальності, повинен бути знавцем тієї чи іншої галузі науки, до якої відноситься дисципліна, яку він викладає. Також, науково-технічний фахівець, який не володіє педагогічною наукою, навряд чи зможе дати якісну освіту. Відсутність балансу в цих факторах буде негативно впливати на навчання фахівців.

Непоодинокими бувають випадки, коли для викладання деякої дисципліни підбирають фахівця, який мало знайомий з предметом, який йому належить викладати. Трапляється це найчастіше через відсутність кадрів. В результаті викладання предмета зводиться до монотонного начитування матеріалу лекцій, через те що, такий викладач веде ввірений йому предмет без ентузіазму. У цьому випадку у студента не буде інтересу до цієї дисципліни, а в деяких випадках може і наступити розчарування від того, що він очікував дізнатися в рамках цього предмета з тим, що за фактом отримав. Якщо ж у такого викладача ще і немає педагогічних навичок, то процес навчання стає безконтрольним, відвідуваність, а з нею і користь від предмета, прагне до нуля. Особливо гострою така проблема може бути в сфері інформаційних технологій, де нові знання дуже динамічно змінюються.

Наприклад, розглянемо випадок з предметом «Комп'ютерна графіка» в одному з ЗВО. Коли студенти бачать таку назву, то вони чекатимуть дізнатися, як працюють складні графічні редактори, графіка в комп'ютерних іграх, або системах інженерного проектування. Але, по факту студентам розповіли суху теорію і на лабораторних роботах вони виконували завдання з побудови геометричних примітивів за допомогою неактуальних на той час мов програмування.

Для ефективного взаєморозуміння між студентами і викладачем педагог повинен знати психологічну структуру аудиторії студентів. Адже кожна студентська група ділиться на неформальні підгрупи по різних інтересам і має своїх неформальних лідерів. Важливо, щоб викладач міг їх розпізнати і вмів з ними правильно взаємодіяти. Також важливо, що студент, як особистість, має

свою психологічну структуру, основними компонентами якої є спрямованість, можливості, характер, темперамент.

Приклад розподілу на неформальні підгрупи за інтересами в середовищі учнів технічних спеціальностей, можна спостерігати, якщо запропонувати студентам самостійно розподілитися в «бригади» на лабораторних роботах. Як правило, ті хто спілкуються між один з одним поза аудиторних занять запишуться разом в одну бригаду. Спостерігаючи за прогресом і комунікацією між студентами при такому розподілі, можна виділити наступне:

1) студенти з хорошою успішністю будуть сперечатися між собою як правильно підключити стенд, зібрати схему, проводити розрахунок і таке інше;

2) студенти з успішністю гірше будуть намагатися підглянути процес у перших;

3) якщо бригада вийде змішаної (присутні як успішні, так і відстаючі по предмету студенти) то «відмінники» візьмуть на себе наукову частину роботи (розрахунки, графіки, висновки), а «двієчники» - виконавчу (допомагати зібрати схему, установку, спостерігати за приладами).

Очевидно, що третій варіант найкращий, так як в такому випадку зводяться до мінімуму розбіжності і навіть є користь для невстигаючих студентів, тому що на відміну від бездумного копіювання вони будуть зайняті осмисленою діяльністю. Цей приклад є досить поверховим, але був приведений з цілю показати, що дуже важливо сформувати ефективний колектив зі студентської групи.

Можна умовно виділити такі типи студентів: «позитивісти» (завжди намагаються підтримати викладача), «нагатівісти» (сприймають все негативно), «всезнайки», «мовчуни», «балакуни». Викладачеві необхідно враховувати темперамент студента, його рівень загальної освіченості і вихованості, здатності до творчості і ін. Згідно з цими критеріями, викладач будує свої взаємини зі студентами та налагоджує аудиторну роботу.

У свою чергу і студенти також часто ділять викладачів на «тиранів» і «філантропів», «веселунів» і «зануд», «істериків» і «добродушних». Такі

асоціації будуються в залежності від темпераменту викладача, відносини до аудиторії, вміння зацікавити студентів. Тому з цілю вдосконалення педагогічної майстерності, викладачеві бажано налагодити ефективний зворотний зв'язок з аудиторією, вивчати форми і методи проведення занять у своїх колег, урізноманітнити способи контактів з аудиторією.

Викладач, як організатор освітнього середовища повинен забезпечити необхідні умови навчального процесу, щоб студенти мали можливість вчитися ритмічно і захоплено. Бажано вивчати потреби студентів, їх прагнення і мотиви діяльності. В контексті технічних дисциплін важливо дати побачити студентам в якій області промисловості або технологій вони зможуть використовувати запропоновані ним знання. Також важливим є дотримати баланс теорії та практики, щоб студенти могли краще зануритися в досліджуваний предмет.

В епоху стрімкого розвитку Інтернету і мікропроцесорної техніки, знання в загальному стали більш доступними, і багато сюжетів фантастичних книг стали сьогодні реальними. У сучасної людини за допомогою мобільного пристрою у її кишені є доступ майже до всіх знань світу. Нові технології приходять і в освіту. Багато університетів розміщують свої курси на онлайн - платформах, тим самим роблячи освіту доступнішою. Так само свою роль в цьому проявили і технології доповненої реальності. Наприклад, за допомогою шоломів віртуальної реальності, інтерни, які проходять практику на заводах компанії BMW, тренують різні етапи велико вузлового складання, аналізу дефектів та діагностики автомобілів. З огляду на те, що в більшості вищих навчальних закладів України матеріально-технічна база вже досить застаріла, то подібні технології можуть бути корисними для моделювання різних технологічних процесів без застосування дорогих стендів, верстатів, матеріалів та іншого.

Багато відомих виробників програмного забезпечення для галузей промисловості, усвідомлюючи важливість підготовки професіоналів, які в майбутньому будуть працювати з їхньою продукцією, організовують спеціальне ліцензування для навчальних закладів. Це робиться для того щоб

заохотити студентів та викладачів до використання цих інструментів у навчальному процесі.

Підводячи підсумок, можна сказати, що для якісної науково-технічної освіти в нашій країні важлива не тільки підготовка наукових фахівців, а й підготовка викладачів науково-технічних дисциплін, які б вміли викликати інтерес у майбутніх студентів, розробляти нові ефективні методи викладання, орієнтуючись на досвід колег з провідних технічних ЗВО інших країн.

ШЛЯХ ДО ЗІРОК

Карпеченкова Анастасія Олегівна

докторант PhD, ОНПУ

Навчитися можна тільки тому, що любиш.

Йоганн Вольфганг фон Гете

У кожного з нас є мрії, вони здебільшого різні, але у чомусь схожі. Це те почуття всередині, яке змушує серце битися частіше, затримувати подих і дивитися на світ сяючими очима. Чи знали ми, коли навчались у школі, що будемо ретельно перевіряти документи і готуватися до іспитів, щоб вступити до аспірантури і продовжити свій шлях у навчанні? Скоріше – ні. Чи знали ми тоді, що будемо нервувати під час вступу, як вперше, або вже маючи досвід дуже спокійно йти за своїми оцінками? Мабуть тоді ми ще цього не знали, як і не знаємо того, що буде після. Але в нас спершу була мрія, мабуть дитяча та смішна, мабуть у чомусь зовсім наївна, але вона допомагала нам рухатись вперед і долати усі перешкоди на шляху.

Кожен з нас уявляв себе у якомусь образі, приміряв на себе різні ролі, як актори. Стосовно мене, я стала «вчителем» ще коли навчалась у гімназії,

псувала меблі, бо писала на шафах крейдою та проводила уроки своїм м'яким іграшкам. Мама спочатку сварила, а потім все частіше стала повторювати, що вона мене бачить перед аудиторією і моя мрія заграла яскравішими красками.

Коли я навчалась в Одеському національному університеті ім. І.І. Мечникова на філологічному факультеті, я зіткнулась з реальною ситуацією вищої освіти, зі всіма її гарними моментами та недоліками. Здебільше ця реальність мало походила на мою мрію та ідеальну картинку в голові. На своєму шляху у навчанні встигла пройти через хабарі та не завжди компетентних викладачів, через небажання вчитися, бо мені не подобався сам вчитель і те, як він викладає, його ставлення до студентів.

Радянський математик, автор робіт в області топології, теорії диференціальних рівнянь Володимир Ігоревич Арнольд якось написав: «Американські колеги пояснили мені, що «низький рівень загальної культури та освіти в їхній країні – свідоме досягнення заради економічних цілей. Справа в тому, що, начитавшись книжок, освічена людина стає гіршим покупцем: він менше купує і пральних машин, і автомобілів, починає віддавати перевагу не їм, а Моцарту або Ван Гогу, Шекспіру або теоремам. Від цього страждає економіка суспільства споживання і, перш за все, доходи господарів життя – ось вони і прагнуть не допустити культурності та освіченості (які, до того ж, заважають їм маніпулювати населенням, як позбавленим інтелекту стадом)». Тут наведено приклад США, проте я вважаю, що в нашій країні ситуація не краща. Тоді я була згодна з кожним його словом. Зараз вважаю, що ми вільні у виборі наших суджень. Оптимістично? Не заперечую, але без оптимістичного погляду на майбутнє мені було б важко робити щось зараз.

Коли я вже думала опускати руки, потрапила на практику у школу – це стало своєрідним поштовхом згадати свої дитячі мрії та повірити у себе. Я часто згадую своє маленьке досягнення під час практики, коли я викликала до дошки за бажанням і це бажання виявив учень, який до цього сидів «як мишка» (про це мені потім розповіла вчителька). Він став поряд зі мною, подивився на мене своїми ясними очима повних ще дитячих чистих мрій і пошепки сказав:

«Анастасія Олегівно, не хвилюйтесь, у вас дуже гарно все виходить», і почав виконувати завдання. У той час всередині щось розцвіло пишним цвітом, я не змогла стримати посмішку. Мабуть, саме у той час до мене прийшло усвідомлення необхідності та важливості цієї професії. На цьому моменті можна вирішити, що тоді я прийняла рішення до вступу в аспірантуру і подальшого мого розвитку у вищій освіті? Ні, тоді я ще цього не знала. Після закінчення ОНУ ім. І.І. Мечникова, я з повною рішучістю заявила, що далі навчатись не буду. Дякую мамі, яка пам'ятала про мою мрію та берегла її ретельніше за мене.

Я обрала інший вуз, полюбила викладачів з першого знайомства і з наполегливістю взялась за навчання, аспірантура прийшла потім як само собою зрозуміле. Лууле Вілма у своїй книзі написала: «Життям може керувати людина, яка вміє мислити, а не та, хто з відзнакою закінчила вуз і хизується цим». Наразі студенти бажають отримати від освіти та викладачів як можна більше корисної інформації, яку вони могли б використовувати на роботі, або у власному житті. Я не є виключенням.

У завершення хочу навести цитату Харукі Мураками: «Поки вчишся чомусь новому, старіти не так болісно». Я вірю в те, що якщо залишатись дитиною в душі як можна довше, ми будемо довше вірити у наші мрії та втілювати їх. А беручись за діло з чистим серцем та яскравими очима, просто неможливо отримати поганий результат. Може саме з нас почнеться новий період доброї ситуації у вищій освіті в Україні? Може саме нами буде прокладена нова дорога, яка прийме до уваги весь попередній досвід та зробить щось нове та революційне? Хто знає? Потрібно тільки прислухатись до внутрішньої власної дитини, що вона вам каже?

КОНЦЕПЦІЯ LIFELONG LEARNING, АБО ЯК ВТРИМАТИ ТУ САМУ «ІСКРУ» З ПОЧАТКУ НАВЧАННЯ У ЗВО ТА НА ПРОТЯЗІ УСЬОГО ШЛЯХУ

Ковальчук Олександра Вікторівна

докторант PhD 1-го курсу,
спец. «073 Менеджмент», ОНПУ

Кожна людина, хоч раз у житті чула таке висловлення: «Вік живи – вік учись», яке є актуальним, як ніколи, говорячи про концепцію неперервного навчання впродовж життя, або lifelong learning.

Концепція «lifelong learning» – це один з найпопулярніших трендів, до якого прагнуть все більше людей зі всього світу на сучасному етапі. Бути обізнаним та постійно навчатися новому стає «модним трендом» сьогодення в нашому суспільстві. Під концепцією неперервної освіти розуміється свідоме постійне вдосконалення та цілісний розвиток людини протягом усього життя, підвищення можливостей трудової й соціальної адаптації у мінливому світі.

Взагалі ця концепція вперше з'явилась ще на початку 20 сторіччя, причина її появи обумовлювалася швидким розвитком суспільства і необхідністю в більш кваліфікованій робочій силі. Ця концепція довгий час не отримувала схвалення, поки в 1975 році не була прийнята ЮНЕСКО.

Концепція lifelong learning дозволяє діяти в новій ситуації, використовуючи весь наш досвід в сукупності, а також оновлювати і трансформувати його з точки зору власних переконань та цінностей, а також відчуттів, почуттів і емоцій, які проявляються по відношенню до цієї ситуації й до її вирішення.

Взагалі то, в нашому пострадянському суспільстві, на протязі дуже тривалого часу, було прийнято отримувати «освіту на все життя». Навчання проходило за стандартною схемою «школа – інститут – робота», а отримана

професія вважалася обраною на все життя. Тобто, один раз отримати освіту за обраним фахом, та все життя не змінювати свого шляху, лише час-від-часу проходити підвищення кваліфікації, і не важливо, подобається людині те, чим вона займається чи ні. Таким чином, мова не йшла про самореалізацію людини, а була про освіту на все життя.

У 21 сторіччі світ настільки швидко змінюється та розвивається, що отримати одну освіту на все життя майже неможливо. Для того, щоб стати професіоналом та посідати лідируючі позиції в своїй галузі – фахівці повинні постійно навчатися, розвиватися та підвищувати власну кваліфікацію. В наші часи, багато підприємств піклується про розвиток своїх кадрів та організують для них навчання, обмін досвідом, стажування для підвищення конкурентоспроможності своїх кадрів та роблять, так звані, інвестиції в нематеріальні активи.

Таким чином, головним результатом стрімкого науково-технічного прогресу та динамічного розвитку суспільства в 20 столітті став перехід від поняття «освіта на все життя» до поняття «освіта впродовж життя».

Наразі, до одного з головних здобутків сьогодення, можна віднести можливість «пошуку себе», що більш актуально для молоді та сучасних студентів. Отже, якщо людині не подобається навчатись за обраним фахом, легко можна зміни напрям, освоїти щось нове та продовжувати власний розвиток. На мою думку, це неймовірне відчуття, коли людина має можливість проходити навчання за різними напрямками, та «приміряти» ту чи іншу професію на себе.

Наприклад, до того моменту, як прийняти рішення пов'язати своє життя з докторантурою PhD, я пройшла дуже великий шлях ще з часів навчання у школі. Я, наразі, ще не можу виступати прикладом якогось видатного науковця в галузі вищої школи менеджменту, але кожна людина в стадії розвитку та упродовж навчання на протязі життя, рухається терпким шляхом зі зльотами та падіннями, перш ніж досягти значущих вершин в своїй галузі.

Отже, в контексті пояснення концепції «lifelong learning» в сучасному

розумінні, вважаю доцільним застосувати цей приклад з власного життя. Окрім того, що я була відмінницею в школі, я вивчала іноземні мови (англійську та німецьку), займалася на курсах з дизайну сайтів, потім на курсах з реклами та піару, проходила курси з організації маркетингових досліджень, багато подорожувала, використовуючи усі можливості академічної мобільності ЗВО, навіть протягом одного року працювала в агентстві з комплексного просування бізнесу, не беручи до уваги, що навчалась в ЗВО я взагалі то за спеціалізацією «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», а потім в магістратурі за спеціалізацією «Бізнес адміністрування».

Усі перелічені події звичайно вплинули на вибір напрямку мого подальшого розвитку, але найголовніша подія, яка, на мою думку, вплинула на мій подальший шлях до докторантури – це моя участь у різноманітних конференціях з тезами доповідей, а також статтями упродовж всього навчання, саме тоді я відкрила в собі ту допитливість до економічної науки та її подальшого розвитку. Мій шлях можна сміливо називати «пошуками себе», але в глобальному контексті – це яскравий приклад концепції освіти впродовж життя, тобто *lifelong learning*. Це дає змогу постійно освоювати щось нове, та бути унікально «універсальним» фахівцем, що в умовах інтелектуалізації економіки надзвичайно актуально.

Говорячи про сучасну молодь, дуже часто постає проблема недостатньої мотивації студента навіть на «пошуки себе», таким чином людина після вступу до ЗВО через якийсь проміжок часу просто перестає навчатися, можливо втрачає цікавість до обраного напрямку, або ж хоче спробувати себе в іншому напрямку, або на це впливають якісь неконтрольовані життєві ситуації. Майже кожна людина на своєму шляху проходила через це, так звану втрату мотивації до навчання. Безперечно, існують видатні особистості, які без спеціальної вищої освіти досягли власних вершин, але, керуючись концепцією *lifelong learning*, вони звичайно навчалися практично від своїх колег, переймали досвід більш видатних особистостей, читали спеціалізовану літературу, адже інформації настільки багато, що через постійні зміни – неможливо повністю

оволодіти нею. Таким чином, чим глибше людина вивчає щось, тим більше вона розуміє наскільки поверхневі її знання, та наскільки важливо постійно продовжувати навчатись.

Говорячи про академічну значущість концепції lifelong learning в сучасній педагогіці та психології вищої школи, стає надзвичайно важливо розвивати допитливість та сумлінність студентів до нового. На мою думку, головна задача педагога 21 сторіччя – допомогти своєму «учню» або студенту знайти ту саму «іскру», яка буде спонукати на подальший розвиток та пізнання нового. Що мається на увазі під «іскрою»? В загальному сенсі «іскру» можна вважати мотивацією.

Наразі, в сучасному діджиталізованому суспільстві існує дуже багато онлайн-навчань, курсів, шкіл, підвищень кваліфікацій від видатних практикуючих фахівців. В сучасній спільноті є навіть такий стереотип, якщо навчатись у видатної особистості, то людина також стане видатною особистістю, або ж, що навчання в ЗВО не дасть таких результатів, як на популярних «курсах». Звичайно, переймати практичний досвід фахівця – завжди дуже корисно, але, на мою думку, того ж самого ефекту можливо домогтись навчаючись у ЗВО, все залежить від викладача.

Свідченням важливості та великої значущості неперервної освіти є слова видатного азербайджанського громадського діяча Алі Апшероні: «Педагоги не зможуть когось успішно навчати, якщо в цей час ретельно не вчать самі», яка є надзвичайно актуальною на сьогоднішній день.

Таким чином, для сучасної молоді надзвичайно важливо отримувати позитивний приклад, перш за все, від педагога у ЗВО, який постійно вчиться новому, розвивається та впевнено крокує кар'єрними сходами. Будь яку дисципліну професійної підготовки майбутнього фахівця можна та необхідно викладати цікаво, та «заряджати» студентів на подальші дослідження галузі дисципліни, або якогось окремого питання. Таким чином, викладачі вищої школи є фундаментом для оволодіння студентами концепцією неперервного навчання. Створюється інтрига, яку студент продовжує вивчати, а згодом, і

наштовхується на майбутній життєвий шлях, який підсвічує своєю «іскрою».

Доцільно дійти висновків, що навчання продовж всього життя, або концепція «lifelong learning» з кожним роком набуває все більшої актуальності та обізнаності як серед молоді, так і серед фахівців різних галузей. Бажання розвиватись та бути на крок попереду своїх конкурентів є великою рушійною силою та «іскрою», що спонукає людину на подальший розвиток своєї особистості та невинну роботу над собою. Роль викладача вищої школи посідає значне місце в цьому процесі, адже працюючи над собою та власним неперервним оволодінням новими знаннями, викладач або «учитель» розвиває не тільки себе, як фахівця, але і мотивує своїх студентів та учнів на пошуки своєї «іскри» та розвиває їх професійну допитливість до життя та фаху. Таким чином, складається, так званий, кругообіг, коли, замотивовані своїм викладачем, випускники повертаються до ЗВО та проводять «гостьові» лекції, діляться власними успіхами та помилками зі студентами, або дарують частинку своєї «іскри» майбутнім фахівцям, отримуючи новий досвід у відповідь.

НАВІЩО ЙТИ ДО УНІВЕРСИТЕТУ, ЯКЩО МОЖНА ПІТИ НА КУРСИ

Лісовикова Анастасія Анатоліївна

PhD 1-го курсу,

Спеціальність: «122 – Комп'ютерні науки»

У сучасному світі все розвивається занадто швидко. Кожного дня ми стикаємося з величезними потоками нової інформації. Чого тільки варті чергові оновлення в наших смартфонах та комп'ютерах? Ці зміни також зачіпають і вищі навчальні заклади, особливо напрямки що пов'язані з інформаційними

технологіями. Навіть тільки що оновлену робочу освітню програму треба знов переробляти, бо світ не стоїть на місці. І та інформація яка була актуальна вчора, сьогодні вже втратила свою цінність. Викладачі також не встигають за всіма змінами, а запити й очікування студентів з кожним роком зростають все більше. На заміну університетам приходять профільні курси. Але чи дійсно вони здатні замінити вищу освіту?

Велика кількість людей живе за планом: дитячий садок, школа, університет, робота. Навіть зараз багато абітурієнтів вступають до вищих навчальних закладів тому що “так треба” і за них це вирішили батьки. Але скільки першокурсників вже через пів року починають прогулювати, а потім і зовсім кидають навчання? Дані, зібрані британським агентством статистики вищої освіти (HESA), показують, що у напрямку інформаційних технологій приблизно 9,8% студентів залишаються незадоволені предметами і програмою навчання, та забирають свої документи з ВНЗ. Відповідь частіше за все одна: “А нащо воно мені? Я можу піти на курси, за 2 місяці навчитися, та вже заробляти. І не витратити свій час 4-5 років”. Та хіба все так просто й однозначно?

Дійсно, зараз кожен день з’являються нові профільні курси, на яких чинний спеціаліст у певній сфері розповідає найактуальнішу інформацію. Людина може, як офлайн, так і онлайн, отримати професійні навички за короткий термін. Особливо в теперішній ситуації з пандемією та карантинном, набуття певних здібностей не виходячи з дому – це своєрідна необхідність. Але *hard skills* (з англ. професійні навички) - це ще не все що необхідно для продуктивної роботи.

У Жан-Жака Руссо є вислів: "Мета освіти повинна бути швидше в тому, щоб вчити нас як думати, чим про що думати". Не дивлячись на те, що ця думка була сформована у 18-му сторіччі, вона актуальна і на сьогодні. Університет насамперед навчає людину розв’язувати проблеми та задачі, думати у нестандартному ключі, комунікувати з людьми різного рівня. Є цілий ряд

компетентностей які виділяють випускника вищого навчального закладу від людини, що пішла працювати одразу після школи.

Так, на курсах людина отримує велику кількість концентрованої вузькоспрямованої інформації за короткий термін, набуває спеціальних професійних навичок та одразу може працевлаштуватися. Але вона також втрачає велику кількість інших навичок, яких на курсах не навчають. Вищий навчальний заклад дає широку базу знань по всьому напрямку обраної спеціальності. І навіть більше.

Приблизно в 1960-х роках у США почалися дослідження щодо навичок, які не мають відношення до посадових обов'язків, але є невіддільною частиною продуктивної роботи та дуже важливі для кар'єри. Таким чином у бізнес-середовищі в кінці дев'яностих з'явився термін *soft skills* – у дослівному перекладі “м'які (або гнучкі) навички”. До них відносять вміння працювати в команді, доносити до клієнта або колеги свою думку, пристосовуватися до змін, самоорганізовуватись, генерувати нестандартні рішення проблем і багато інших. Світ занадто швидко змінюється – інформація втрачає актуальність, програми оновлюються, з'являються нові мови програмування, нові технології. І в усьому цьому середовищі стає зрозумілим, що цінним є не той працівник, який колись багато всього вивчив, а той, хто вміє швидко вчитися, ефективно пристосовуватися під нові умови й знаходити нестандартні рішення. А швидкість його навчання залежить від отриманої бази.

А що стосовно вищої школи? На жаль, з точки зору професійної освіти, в рамках інформаційних технологій, через бюрократію і необхідність затверджувати у міністерстві освіти навчальні документи – втрачається актуальність інформації, що викладається. Викладачі інколи навіть не встигають за змінами. А також викладачі не завжди є чинними спеціалістами у напрямку своїх предметів. Тому частіше за все, знання в ЗВО даються поверхневі, але багатопрофільні. Тобто, насамперед студент навчається вчитися, відокремлювати важливу інформацію від неважливої, сортувати дані. Також він вчиться розв'язувати проблеми, знаходити спільну мову,

приспосовуватися під умови, самоорганізовуватися перед важливим іспитом або захистом роботи. Звучить знайомо? Це ж те, про що тільки що йшла мова, ті самі soft skills які вважаються невіддільною частиною гарного працівника і людини.

І саме ця багатопрофільність допомагає студенту розвиватися у багатьох галузях, сформувані власну думку щодо різних питань, розширювати свій кругозір. Людина, яка ще у пошуках покликання, завдяки цьому, може ознайомитись з різними напрямками професії та обрати те, що їй до вподоби. І вже тоді йти на курси, щоб розвивати свої hard skills.

Ще один момент на користь університетів — ніхто не скасовував того, що на курсах ви не отримаєте диплом про вищу освіту. А роботодавці мають право вимагати диплом у своїх потенційних робітників. Багато ІТ фахівців, які працюють на закордонні компанії, розказують, що їх диплом відправляли у головний офіс на перевірку. Міжнародним компаніям недостатньо просто сертифіката з якогось курсу, їм необхідно підтвердження ваших компетентностей у відповідному документі, а саме – дипломі про вищу освіту. Так, курси дуже хороший інструмент для підвищення кваліфікації, але університет дає базу.

Зрозуміло, що диплом не дає гарантій, що працівник буде гарно справлятися зі своїми обов'язками, або, що він цілком зможе розв'язати необхідну проблему. Але, на співбесіді, при рівних професійних показниках у двох кандидатів, і при наявності диплома про вищу освіту тільки в одного з них – людина яка закінчила ЗВО буде в пріоритеті. Також, інколи, вищі керівні посади не може займати людина без вищої освіти. Буває так, що робітник якому вже за 40-50 років йде вчитися до університету, щоб отримати диплом, і відповідно мати змогу отримати підвищення.

Загалом, роблячи висновок з усього цього, можна сказати, що проходження курсу не може повноцінно замінити навчання в університеті. Доповнити – так, але не замінити повністю. Університет дає основу, розвиває навички й компетентності, які впливають на подальшу успішну роботу

випускника. Крім того, університет здатен видати документ, який буде мати значення для роботодавця не тільки в рамках нашої країни, а також і за кордоном. Для більш поглибленого вивчення якогось напрямку можна і треба йти на спеціальні курси, підвищувати свою кваліфікацію, оновлювати знання. Взагалі навчатися треба постійно, не зупиняючись. Світ змінюється, час плине, потік інформації збільшується й оновлюється. І ми не повинні відставати. Адже як говорив Ньютон Д.Бейкер: "Людина, яка отримує вищу освіту сьогодні та припиняє вчитися завтра, післязавтра стає неосвіченою."

УМОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ АСПІРАНТА ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ТОЧКИ ЗОРУ ПСИХОПЕДАГОГІКИ

Лічінакі Олексія Віталіївна

докторантка PhD 1-го курсу,
спец. «Хімічна технологія та інженерія», ОНПУ

Сучасний період розвитку українського суспільства – це період активних змін та інтеграції у європейську спільноту. У такі переломні моменти суспільство потребує духовного зростання, досягнення внутрішньої свободи та усвідомлення гуманістичних ідеалів задля віри в краще майбутнє. У цьому контексті підготовка аспіранта як майбутнього викладача до професійної діяльності набуває особливої значущості, та є багатокomпонентним, складним процесом, який являє собою об'єкт багатьох наукових досліджень у філософії, психології, педагогіці.

Становлення особистості є неперервним довічним усвідомлюваним процесом самозмінення людини у напрямі конструктивності, зрілості, компетентності в умовах вільного і свідомого вибору можливостей, представлених зовнішнім світом. Становлення особистості студента-аспіранта як свідомий, особисто значущий динамічний процес особистісного росту й розвитку творчого потенціалу є передумовою ефективності становлення майбутнього професіонала.

У вищих навчальних закладах постійно триває пошук нових форм та засобів підвищення ефективності підготовки спеціалістів. Багато уваги приділяється професійній орієнтації молоді. Звідси виникає завдання – не тільки виявити найбільш загальні закономірності професійного розвитку студента у процесі навчання у вищому навчальному закладі, але й вивчати індивідуальні особливості професійного становлення окремої особистості.

Всі погодяться, що однією з найважливіших проблем для педагогічної психології була і залишається проблема готовності у контексті професійного становлення особистості. Основою сучасної педагогіки повинні бути досягнення психологічної науки, відповідно, будь-яка педагогічна діяльність і педагогічна дія, зокрема, повинні здійснюватися на основі знань з психології.

Так, психологічна готовність сучасного аспіранта до майбутньої педагогічної діяльності включає в себе з однієї сторони запас професійних знань, умінь і навичок; з іншої - риси особистості: переконання, педагогічні здібності, інтереси, професійна пам'ять, мислення, увага, педагогічна спрямованість думки, працездатність, емоційність, моральний потенціал особистості, що забезпечать успішне виконання професійних функцій. Також, на мій погляд, в процесі професійного становлення студента як майбутнього педагога є особистісний розвиток, а саме спрямованість на самопізнання та саморозвиток.

Таким чином, готовність до професійної діяльності визначає наявність у аспірантів певних якостей, серед яких можна назвати відповідальність, самоконтроль, професійну самооцінку, стриманість, раціоналізм,

комунікабельність, емпатійність, рефлексію, емоційну стійкість, інтуїцію тощо. Значну допомогу у формуванні готовності студентів до майбутньої діяльності надають викладачі, починаючи з вивчення академічної групи і кожного студента, використовуючи для цього різноманітні методи, у тому числі і складання узагальнених психологічних характеристик, закінчуючи переданням передового педагогічного досвіду.

Переїнявши усі ці якості у найкращому вигляді, безперечно, наше покоління здатне збудувати успішне майбутнє освіти у країні, оскільки майбутнє кожної держави – це її молодь.

Список використаних джерел.

1. Акопов, Г.В. Соціальна психологія вищої освіти / Под ред. А.Л. Свенцінського. – Самара: Вид-во Самарського пед. ін-ту, 1993. – 212 с.
2. Горянiна, В.А. Психологія спілкування / В.А. Горянiна. – М.: Академія, 2004. – 416 с.
3. Каганов, А.Б. Народження спеціаліста: професійне становлення студента / А.Б. Каганов. – Мн.: Вид-во Білорус. ун-ту, 1997. – 111 с.
4. Самойленко, П.І. Психолого-педагогічні аспекти формування професійної спрямованості навчання / Самойленко П.І., Сергєєв А.В., Сергієнко Л.Г. // Фахівець . – 1999 . – № 8. – С. 27-28
5. Черноглазкін, С.Ю. До проблеми підвищення якості професійної освіти / Черноглазкін С.Ю. // Фахівець. – 1999. – № 8. – С. 29-31.
6. Дяченко, Л.М. Психопедагогіка як предмет наукового інтересу / Л.М. Дяченко // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 2. – С. 34–44.

СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ І СТАГНАЦІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Лись Дар`я Анатоліївна

докторантка PhD 1-го курсу,

Освіта - обличчя розуму.

Кей-Кавус,

перський письменник XI століття

Сьогодні розвиток інформаційних технологій сприяє впровадженню методів і технологій в різні сфери людської діяльності, в тому числі і в сучасну освіту. Ми є свідками і учасниками формування нового «інформаційного суспільства». Безумовно, ця тема є актуальною та вимагає відповіді на злободенні питання. Чи готово суспільство прийняти нову систему освіти? Наскільки впровадження нових інформаційних технологій впливає на успішність студентів?

Йдучи в ногу з часом, оперативно реагуючи на цілі та завдання сьогодення, ІТ технології стрімко впроваджуються в процес навчання. На прикладі використання технологій дистанційного навчання у вищій школі прослідкуємо: ефективним чи ні є застосування їх в сфері освіти; які вірогідні наслідки можливо очікувати від такої форми освітнього процесу.

У 1840 році британський вчений-стенограф Ісаак Пітман почав вперше використовувати поштові відправлення як інструмент дистанційного навчання стенографії студентів в Об'єднаному Королівстві. Термін «дистанційне навчання» стали використовувати в 1892 році в університеті штату Вісконсін (США), що передбачало комунікацію з викладачем на відстані. В Україні розвиток дистанційного навчання почався значно пізніше, ніж в країнах Західної Європи. Впровадження дистанційного навчання (ДН) в навчальні

заклади України та збільшення кількості комп'ютерної техніки стало початком підвищення рівня інформатизації українського суспільства. Однак це не привело до активізації та поглиблення розробок теоретичних, практичних та соціальних аспектів ДН в нашій країні. Кількість наукових організацій та вищих навчальних закладів України, які розробляють або використовують відповідні курси дистанційного навчання, залишається досить незначною.

Згідно з Положенням № 466 від 25.04.2013 р. «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» МОН України, пункт 1.2 «під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій». У Положенні про дистанційне навчання визначено поняття системи дистанційного навчання (СДН) як програмне забезпечення, яке призначене для організації навчального процесу та контролю знань через Інтернет та/або локальну мережу.

На якість навчання впливає також і використання СДН самими студентами. У разі, якщо студент не має можливості взаємодіяти з системою, у самого студента зникає мотивація використовувати її як інструмент організації самонавчання. Це тягне за собою зниження успішності студентів і, отже, зниження актуальності досліджуваних дисциплін для них.

Наш університет поки має невеликий досвід в застосуванні повноцінного дистанційного навчання. Більшість викладачів використовує дистанційні технології як додаток до традиційних. В якості прикладу можна навести застосування ДН на кафедрі комп'ютеризованих систем управління (КСУ), яка використовує систему Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). СДН Moodle - це одна з найпопулярніших систем, яка застосовується в більшості університетів та шкіл світу, де в навчальний процес впроваджені технології дистанційного навчання. Завдяки повсякденному

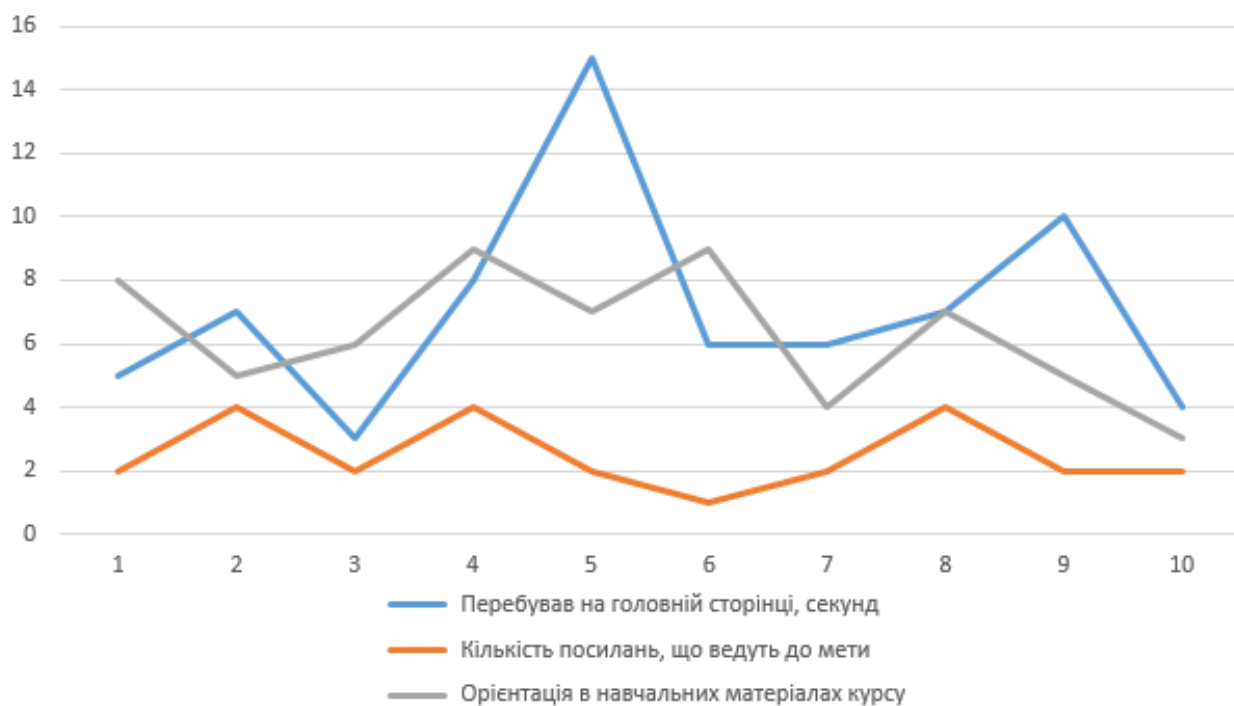
використанню, вона удосконалюється як програмно, так і з боку наукових досліджень, заснованих на вивченні різних методів використання сучасних ІТ технологій в педагогічній практиці.

СДН Moodle являє собою веб-сайт, доступ до якого можна отримати з різних місць, де є вихід в Інтернет. Аудиторія у даного веб-сайту специфічна - це студенти і викладачі кафедри КСУ Одеського національного політехнічного університету (ОНПУ). З точки зору форми, а також наповнення сайту передусім розглядається його корисна складова. Тут йдеться мова про те, скільки навчальних матеріалів з кожної дисципліни буде розміщено, як буде організований процес навчання (чи буде це дистанційний курс, що складається тільки з конспектів та методичного забезпечення, або також будуть присутні інтерактивні та оцінювані елементи: практичні завдання, тестування, анкети, опитування тощо).

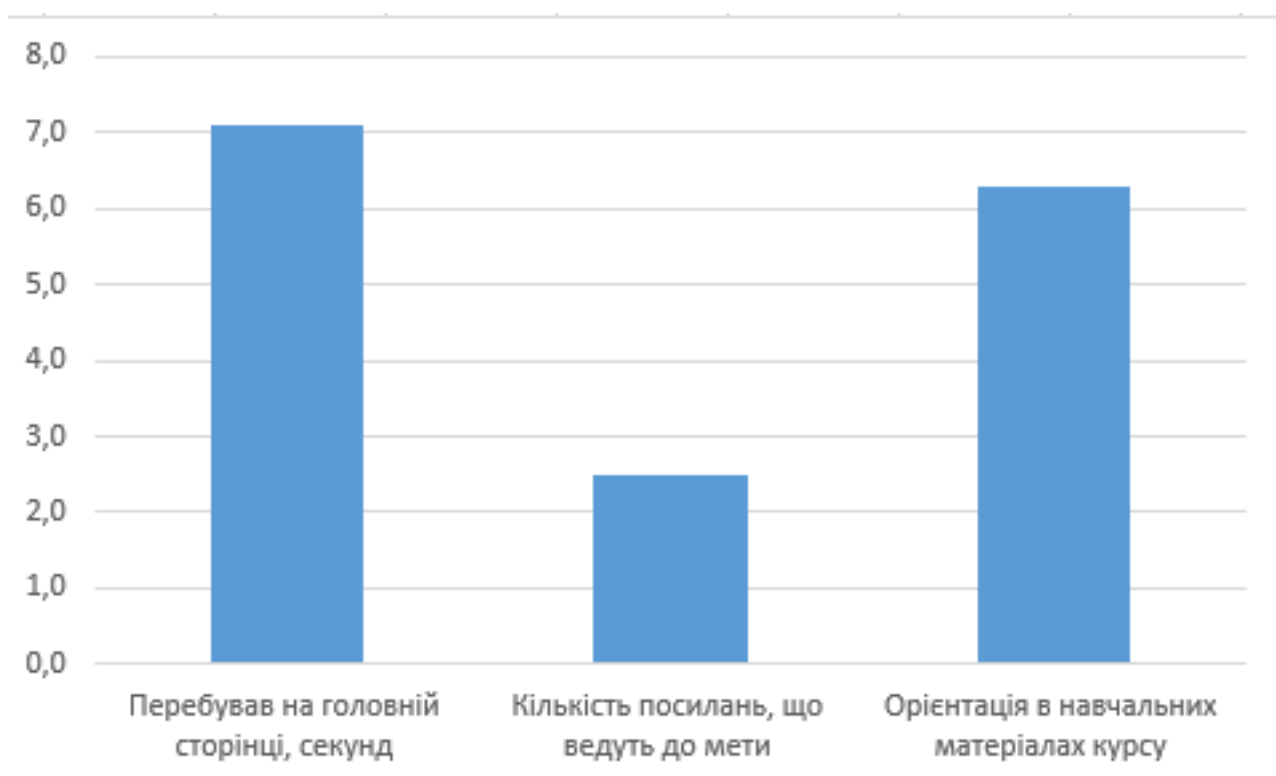
У період карантину навесні 2020 року через пандемію COVID-19 кафедра провела моніторинг відвідування сайту і роботи студентів. Для аналізу було обрано такі показники:

1. Перебував на головній сторінці, секунд - кількість часу, який студент провів на головній сторінці сайту.
2. Кількість посилань, що ведуть до мети - скільки сторінок пройшов користувач перш, ніж потрапити на сторінку з електронним курсом.
3. Орієнтація в навчальних матеріалах курсу - суб'єктивний показник у діапазоні від 0 до 10; оцінюється тим, скільки разів студент «клікнув» «не туди» (перебування на сторінці менше 5 с).

Дані аналізуються в ручному режимі та являють собою статистику відвідування сторінок сайту студентами, візуалізація якої представлена на рис.1. Визначивши середнє значення кожного з представлених показників (рис.2), можна побачити, що найбільше значення має показник «Перебував на головній сторінці, секунд» (7,1), а найменше - показник «Кількість посилань, що ведуть до мети» (2,5). Показник «Орієнтація в навчальних матеріалах курсу» має середнє значення 6,3 - це вище середнього.

Рис.1. Візуалізація даних дослідження

Рис. 2. Середні значення показників

Моніторинг показав, що пропонована в якості інструменту для організації навчання кафедрою КСУ ОНПУ СДН Moodle не використовується студентами у всій повноті. Незважаючи на всі переваги СДН Moodle, не всі студенти можуть долучатись до системи ефективно, витрачають багато часу на пошуки інформації на сайті.

Наш аналіз також дозволив побачити, що відвідування студентами сайту обмежується в основному переглядом головної сторінки. З чим це може бути пов'язано? Складна структура сайту не дозволяє студенту знайти потрібний матеріал з дисципліни? Чи студент не хоче вивчати матеріал вчасно? Адже в будь-який момент можливо знайти інформацію в Інтернеті.

В умовах дистанційного навчання складно об'єктивно дати оцінку знань. Через велике навантаження на сервер або нестабільного інтернет з'єднання користувачеві не вдається отримати доступ до сайту, особливо студентам з невеликих населених пунктів, які віддалені від навчальних закладів.

Не кожний студент може підтримувати у себе мотивацію до самостійної роботи, до того ж свою роль відіграє відсутність постійного контролю з боку викладача. Для частини студентів «живе» спілкування забезпечує більш комфортну психологічну атмосферу для навчання. За словами віце-канцлера університету Західної Англії, (UWE) Стіва Уеста: «... навіть найкращий онлайн-курс не замінить особистого спілкування з професором, університетського семінару та атмосфери кампусу».

Часто дистанційне навчання плутають із заочною формою навчання та самостійним вивченням, залишаючи всі завдання на потім. Недолік практичних занять негативно впливає на студента, зникає мотивація і таким чином знижується якість освіти.

Як стверджує експерт з університету штату Північної Кароліни Дхірендрі Кумар: «Онлайн-метод навчання може бути високоефективним, альтернативним методом навчання для зрілих, самодисциплінованих і мотивованих, добре організованих людей, які володіють високими навичками управління своїм часом навчання. Але це, нажаль, невідповідне навчальне

середовище для більш залежних учнів, де труднощі з виконанням обов'язків передбачені онлайн-курсами ... ».

У зв'язку з цим виникає проблема професійної підготовки майбутніх фахівців, які володіють науковим типом пізнання. Випускник вищої школи повинен бути активним, творчим, професійно і соціально орієнтованим, з урахуванням індивідуальних особливостей, інтелектуального і творчого потенціалу.

Впроваджуючи навчання із застосуванням інформаційних технологій, такий процес не є панацеєю. Він має ряд істотних недоліків та обмежень. У такому випадку дані технології слід вводити продумано, не замінюючи класичну систему навчання, а доповнюючи її. При проектуванні і впровадженні таких технологій, необхідно націлити процес навчання на розуміння, для чого необхідно докласти багато зусиль для можливого переходу на дистанційне навчання.

Дхірендрі Кумар власне і говорить що: «...вкрай важливо враховувати, як плюси, так і мінуси онлайн-навчання, щоб ви могли краще підготуватися до вирішення проблеми роботи в цьому новому середовищі і скористатися новими можливостями, які вона може запропонувати: в цьому і полягають її сильні та слабкі сторони».

Спостереження можна підсумувати словами вченого-природознавця, засновника наукового мореплавання Михайла Васильовича Ломоносова: «Один досвід я ставлю вище, ніж тисячу думок, народжених тільки уявою».

СУЧАСНИЙ ВИКЛАДАЧ – ХТО ВІН?

ПРОБЛЕМА ДОСВІДЧЕНОСТІ ВИКЛАДАЧА ОЧИМА СТУДЕНТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ІСТОРІЇ

Ніколаєва Тетяна Василівна,

технічний напрям

докторант PhD 1 – го курсу,

спец. «Прикладна механіка», ОНПУ.

*Деякі йдуть в університет, щоб
навчитися думати, але більшість -
щоб навчитися тому, що думають професора.*

М. А. Светлов

На сучасному етапі освіти і розвитку науки ми часто стаємо заручниками власного або нав'язаного нам світогляду. І це завдає величезний відбиток на всі сфери нашого життя.

Ніщо не стоїть на місці! Модель виховання дітей сьогодні абсолютно відрізняється від тієї, що була 15 - 20 років тому. Це якраз той відрізок часу, в який потрапило наше покоління. Візьмемо до прикладу моє дитинство, принципи на яких виховували мене і, я впевнена, більшість моїх однолітків. По-перше, навчання дуже важливе в житті. Це так, годі й казати. По-друге, освіта (і бажано вища) це ключ до успішного життя. З цим можна посперечатися, не завжди освіту можна прирівняти до успішного життя. Але від чого чи від кого це залежить?

Навчання - це процес отримання знань від викладача, вчителя, більш знаючої людини. А ось освіта, як сказав А. Ейнштейн - це те, що залишається після того, коли забувається все, чого вчили. Тобто, освіта це той досвід, розуміння, навик, що кожен студент-учень забирає в своє життя і застосовує його.

А ось тепер головне питання: ким і якою повинна бути людина, яка навчає іншого? Чи це начитаний теоретик, що знає, на його думку, все, і може вести розповідь 2 - 3 пари поспіль? Або ж це досвідчений практик, який навчить користуватися інструментом інтелектуальних зусиль? Відповідь проста: Ні той і не інший. Сучасний педагог крім теоретичних знань і практичного досвіду має навчити здобувача вибирати правильний шлях; розкрити в ньому не тільки закладені в програмі навчання вміння і навички, а й дати розуміння - навіщо йому це все необхідно, як отримане знання або навик допоможе вирішити ті чи інші задачі у повсякденному житті.

Кожен педагог зобов'язаний вчитися новим технологіям і розширювати власний кругозір, не звикати до старих схем викладання, не повторювати із року в рік один і той самий матеріал для нового потоку учнів. Адже насамперед педагог має пам'ятати, що він приклад для учнів. Це чимось нагадує відносини батьків і маленьких дітей. Немовля повторює все, що бачить і чує з вуст мами і тата. Однак, розбіжність полягає в тому, що студент – доросла, майже сформована особистість, яка розуміє і бачить як її педагог ставиться до викладацького процесу, готується до пар, які технічні засоби використовує в процесі викладання або не використовує зовсім, як веде діалоги, як заохочує до навчання тощо.

У даному контексті хотілося б навести цитату Ч. Діккенса: «Людина не може по-справжньому удосконалитися, якщо не допомагає вдосконалитися іншим». Сам викладач зупиняється в розвитку власних якостей, навичок і навіть інтелекту (в принципі як і будь-яка людина), якщо не ділиться цими знаннями з іншими, не використовує їх деякий час.

У нас в компанії друзів є гра, яка добре ілюструє даний принцип. Отже, правила гри: всі гравці сидять по колу, береться шматок хліба або печиво і передається один одному. При цьому кожен учасник, отримуючи печиво, відламує собі шматочок і передає наступному. Ця дія триває до тих пір, поки гравець, який отримав печиво, не зможе ним поділитися з наступною людиною. Останній учасник стає «жадноюгою» і виконує завдання в покарання.

Ця гра стала особисто для мене аналогією викладацької діяльності. Викладач маючи «хліб» (знання), залишаючи частину у себе, передає учню. Той в свою чергу отримує «крихту» (досвід, навички) передає його далі іншим і частково використовує сам, примножуючи власні знання.

Суть викладання і завдання викладача полягає в тому, щоб передати свої знання іншим, навчити ними користуватися (не зупинитися в розвитку), показати напрямок подальшого руху. Тобто поставити на перехрестя з рівнозначним рухом, а не на другорядну дорогу, де людина буде очікувати поблажливості від інших, щоб його пропустили або шукати «вікно» серед потоку «машин». Р. Олдінгтон зауважив, що: нічому тому, що важливо знати, навчитися не можна, - все, що може зробити вчитель, це вказати доріжки.

Життєвий досвід отримуємо ми самі, але так приємно і заспокійливо знати те, що хтось до нас уже наступав на ці граблі, погодьтеся! Інший момент як далі реагувати на цей удар. Бачення світу кожним з нас може і повинно відрізнитися. Однак, давайте будемо ретельніше вибирати тих людей, які змінюють нас, адже разом з нами змінюється і все суспільство.

НАУКОВИЙ СВІТОГЛЯД ТА ВАЖЛИВІСТЬ ЙОГО ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ

Озерянський Богдан Михайлович

технічний напрям

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Прикладна механіка», ОНПУ

Одним із завдань вищих навчальних закладів є підготовка інтелектуального генофонду нації, виховання національної еліти, формування

особистісного потенціалу, що забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх фахівців. Це, у свою чергу, обумовлює формування наукового світогляду у студентів.

Чи дійсно ми розуміємо що таке світогляд людини та як він впливає на вчинки та поведінку людей? В широкому розумінні світогляд – це сукупність переконань, оцінок, поглядів та принципів, які визначають найзагальніше бачення та розуміння світу і місце особистості у ньому, а також її життєві позиції, програми поведінки та діяльності.

Світогляд виступає своєрідною «призмою», через яку люди сприймають інформацію та приймають рішення. Ці рішення можуть торкатися не лише якоїсь конкретної людини, але й впливати на долі країн або всього людства. Тому, на мою думку, дуже важливо виховувати у студентів саме науковий світогляд та наукові цінності.

Науковий світогляд є найбільш загальна, вища форма суспільної свідомості. Вона включає систему філософських, економічних, наукових і соціально-політичних поглядів. Світоглядні ідеї пронизують всі інші форми суспільної свідомості, об'єднують їх в єдину і цілісно-орієнтаційну систему. Сукупність світоглядних ідей, що пояснюють сутність і закони розвитку природи, суспільства, мислення, оформляються у свідомості студентів у вигляді поглядів, переконань, припущень, гіпотез, аксіом, провідних ідей і ключових понять тієї чи іншої науки, що створюють наукову основу пояснення різних природних і суспільних процесів, явищ.

Науковий світогляд оснований на досягненнях науки і включає в себе об'єктивну картину світу, досягнення людського пізнання, пояснює сутність людини і його місця в природній й рукотворній природі. В якості переваг наукового світогляду є те, що він опирається на новітні досягнення наукового знання, в зв'язках з реальною дійсністю і практичною діяльністю людей. Він також опирається на принципи і закони, багаторазово перевірені науковим методом і підтвержені практикою людства в цілому.

Для наукового світогляду характерні такі риси: науковість, раціональність, чесність, патріотизм, оптимізм, єдність теорії з практикою, гуманізм, непримиренність до аморального.

Він виконує ряд важливих функцій: просвітню (позбавляє від соціальних, політичних, релігійних забобонів і робить зрозумілим світ природи і суспільства); виховну (виховується воля, твердість характеру, гуманізм, почуття відповідальності і обов'язку, формуються естетичні ідеали у суспільному та приватному житті); розвиваючу (розвивається здатність до нових узагальнень, до творчого осмислення явищ природи і суспільства, робить мислення гнучким); організаційна (проявляється в тому, що науковий світогляд є активним організуючим початком в житті людського суспільства); прогностичну (проявляється в науково-теоретичному та практичному осмисленні напрямків, тенденцій суспільного буття, у висуванні ідей зі створення майбутнього в сьогоденні).

У сучасному світі люди ледве можуть відрізнити лженауку від науки, саме тому приймають на віру антинауковий факт, якщо при його описі використано наукоподібну мову із застосуванням маловідомих наукових термінів. Для оскарження антинаукових досліджень і сумнівних фактів від вчених потрібне проведення наукової експертизи, ретельного розбору аргументів, а також впровадження отриманих експертних матеріалів в маси для того, щоб слухачі або читачі зрозуміли, в чому справа. У свою чергу, для розуміння феномену лженаука потребують ретельного аналізу її типів, потреб, які вона задовольняє, соціальних передумов до її виникнення. Основною метою науки є проведення трудомістких досліджень, що вимагають витрат часу і коштів. Тому посиливши пропаганду наукових досліджень, можна повернути науці те, що їй належить по праву: грошові доходи, повагу, увагу суспільства і держави. В даний час є дуже багато публікацій, присвячених боротьбі з лженаукою.

На сьогоднішній день існує величезна кількість малограмотних людей, які шукають відповіді на свої питання про устрій світу. А так як похід до

ясновидиці або читання гороскопу, займає менше часу, ніж пошук відповідей в наукових книгах, то, можна не сумніватися в тому, що лженаука залишиться постійним супутником науки. Це можна частково виправити правильною роботою викладачів та вчителів.

Завдання поставлене вчителем, сутність якого в тому, щоб розвивати науковий світогляд, буде досягнута, в разі якщо він буде триматися проблемного способу викладання. Суть методу полягає в побудові проблемної ситуації (завдання) і навчання студента, вмінню самостійно знаходити оптимальне рішення для виходу з ситуації, що склалася. При цьому студенти не отримують готове завдання, а повинні, спираючись на свої знання, а також на світогляд (переконавання, погляди), знайти спосіб вирішення нової проблеми, тобто запропонувати свою ідею для вирішення проблеми. Викладач повинен завдяки цілеспрямованості педагогічної роботи, впорядковувати думки студентів, збагачувати і заповнювати їх розуміння ціннісними значеннями.

Соціальна та професійна позиція педагога є головним чинником формування у студентів наукового світогляду. Формування світогляду здебільшого ґрунтується на довірі студентів до викладача.

Але науковий світогляд досягається не лише впливом викладача, а за допомогою сприятливої взаємодії вихователя і учня, спільноти і учня, зовнішнього середовища (техніки, природи, мистецтва і т. д.) і учня, тобто всього, з чим контактує студент в процесі формування знань і світогляду.

Я вважаю, що вислів «Наука не потребує реклами» себе вичерпав. У сучасному світі, з усіма його перевагами та небезпеками, лише науковий світогляд є об'єктивно правильним. Адже науковий світогляд вимагає постійного розвитку, пошуку чогось нового, а не затуманює розум парадигмами та догмами.

ПЛАГІАТ:
есе-дослідження

Паску Денис Георгійович,

технічний напрям,
докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Телекомунікації та радіотехніка», ОНПУ

«Плагіат — це коли ви берете щось у когось іншого і робите це гірше»
Джордж Едвард Мур

Стрімкий розвиток телекомунікаційних технологій в 21 столітті, особливо глобальної мережі Інтернет, призвело до широкого поширення і використання інформації в усіх прошарках суспільства. Швидкий і вільний доступ до інформації особливо велике визнання отримав сьогодні в студентських і наукових колах. В освітніх установах Інтернет перетворився на потужний і зручний інструмент, без якого ефективно навчання і підготовка сучасних фахівців на сьогоднішній день в принципі неможливі. Однак одночасно зі зростанням глобальної мережі, все частіше стали з'являтися випадки привласнення і вживання чужих думок та ідей без будь-якої вказівки їх істинних авторів, іншими словами, почастишали випадки плагіату (лат. *plagium* – викрадення). Сьогодні весь науковий світ в буквальному сенсі стрясають суперечки про плагіат. Щоб переконатися в цьому, досить набрати згаданий термін в рядку пошуку будь-якої пошукової машини, на будь-якій мові. Від звинувачень у плагіаті сьогодні не застрахований ніхто – ні почесні вчені, ні навіть міністри і президенти!

Плагіат в сучасному сенсі як «крадіжка (привласнення) інтелектуальної власності» з'явився тоді, коли люди почали створювати щось нове: твори художньої літератури, твори мистецтва. Перші випадки плагіату (а також його осуд) можна виявити вже в культурі античності (Геродот, Вергілій та ін.).

Набагато частіше випадки плагіату зустрічаються в епоху Відродження (wikipedia.org), в зв'язку з численними спробами європейців (Бруні д'Ареццо, Доменіко та ін.) залишити за собою твори класиків (які часто самі були переведені з арабської). Взагалі, будь-яке поширення культури і її збагачення завжди тісно пов'язане з процесами наслідування, копіювання та запозичення. При цьому, в самому процесі копіювання інформації немає нічого поганого або злочинного.

В академічній сфері під плагіатом в широкому сенсі розуміють публікацію чужого тексту під своїм ім'ям або запозичення його фрагментів без вказівки справжнього джерела. Для того, щоб уникнути звинувачень в плагіаті, необхідно дотримуватись академічної добропорядності. Що це таке?

Академічна добропорядність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і здійснення наукової (творчої) діяльності. Отже, академічна недобропорядність (нечесність, шахрайство) – це поняття, що має на увазі різні дії з боку учасників освітнього процесу, які йдуть врозріз з очікуваними нормами школи, університету або будь-якого іншого навчального закладу, і за які передбачено покарання, в залежності від ступеню провини і кодексу закладу (wikipedia.org).

Як різновид академічної недобропорядності, плагіат не тільки порушує авторські права але і в значній мірі підриває авторитет студента (або вченого), знижує довіру до навчального процесу та науці в цілому. Плагіат на сьогоднішній день є найпоширенішим злом (20-50%) серед учнів практично всіх коледжів і університетів світу. Він може відбуватися як навмисно, так і ненавмисно, що зазвичай не пом'якшує покарання, особливо в престижних університетах зі світовою популярністю (Гарвардський університет, Принстонський університет та ін.).

Дослідження публікацій в глобальній мережі на цю тему (наприклад, studway.com.ua) дозволяє виділити два основних критерії класифікації цього явища людської психології: 1) форма плагіату; 2) причина плагіату.

Існує багато різних форм плагіату.

До першої групи входять порівняно прості форми: 1) повне використання чужих текстів без вказівки авторства; 2) колективна робота без особистої участі студента (науковця).

До другої групи належать форми що вимагають від студента значних витрат часу: 1) копіювання чужих текстів з заміною порядку слів; 2) використання упереміш власного і запозиченого текстів. У третю групу входять форми плагіату, що вимагають від учня не тільки значних витрат часу а й певних здібностей: 1) повне перефразування вихідного тексту своїми словами без посилань на джерело; 2) переклад чужих текстів з іноземної мови без вказівки авторства.

У певному сенсі цікавим є те, що в разі переходу такого «студента-плагіатора» з молодшого курсу на більш старший, він змушений освоювати нові (більш «просунуті») форми плагіату, тобто в якомусь спотвореному розумінні студент все-таки змушений розвиватися (нехай навіть і проти свого бажання). Зрозуміло, що всі ці форми плагіату неприпустимі в будь-якому навчальному закладі, і таке навчання навіть при використанні будь-яких «просунутих» форм плагіату не приведе до необхідного розвитку студента (учня) і формування висококласного фахівця, незважаючи на значну витрату (таким студентом) свого особистого часу, не кажучи вже про витрачені на його навчання гроші.

Дуже важливим для викладача є спроба з'ясувати в першу чергу, чому студенти взагалі вдаються до плагіату? Відповідь на це питання дозволить йому передбачити, хто найбільше схильний до скоєння плагіату, а також дозволить зупинити (застерегти) студента до того, як він це зробить. Можна виділити п'ять головних причин що спонукають студентів вдаватись до плагіату (www.plagiarismtoday.com):

1) Банальна лінь або незацікавленість у вирішенні поставленого завдання. Хоч би яке було підґрунтя такого ставлення до справи, ймовірність того, що студент спробує вдатися до плагіату в цьому випадку різко зростає. Іншими

словами, коли студент (або науковець) усвідомлює цінність і важливість своєї роботи, то він з набагато меншою ймовірністю стане займатися плагіатом;

2) Брак впевненості у собі. З усіх причин скоєння плагіату, ця зустрічається найбільш часто в академічному середовищі у студентів молодших курсів. У цьому випадку інформація зазвичай «видобувається» у того, хто вважається в групі найбільш здібним і талановитим, або у студентів старших курсів. Іноді така причина плагіату зустрічається і у молодих науковців;

3) Брак часу. Ця причина викликається в свою чергу двома складовими: по-перше, це може бути провина студента (погана організація свого часу, погана концентрація, недолік здібностей); по-друге, це може бути провина викладача (наукового керівника), який видав занадто складне завдання, при явному недоліку часу;

4) Сумління, що його спіймають за руку. Дійсно, навіщо витратити час і сили на виконання завдання, коли воно існує вже виконане, і його можна буде взяти і видати за своє практично без ризику бути спійманим? Іншими словами, деякі учні займаються плагіатом просто тому, що є така можливість!

5) Плагіат через неуважність (помилковість). Ця причина зустрічається рідко, але все одно зустрічається! І швидше за все, саме через таких помилок у вчених руйнуються їхні наукові кар'єри і губляться міністерські портфелі. Таке може статися через невдале перефразування або ненавмисне видалення посилання на важливу цитату. Звичайно, можна заперечити, що професійний вчений відмінно знає правила цитування. Проте, саме студенти (або молоді науковці) в першу чергу можуть постраждати від такої причини.

Незважаючи на те що універсального вирішення проблеми плагіату на сьогоднішній день не існує, в університетах Америки і Європи можна умовно виділити три основні підходи до її вирішення. І у кожного підходу існує велика кількість як прихильників так і противників, як серед учнів (і їх батьків), так і серед викладацького складу університетів.

Перший підхід (жорсткий, репресивний) полягає в тому, що слід припинити будь-які спроби плагіату, застосовуючи найсуворіші і надзорські

заходи (з залученням спеціально розробленого програмного забезпечення). На самому початку навчання, всі студенти зобов'язані ознайомитися і підписати документ «Політика щодо плагіату». У разі первинного виявлення плагіату, студенту виставляється двійка (F), і потім знову видається аналогічне завдання. Максимально можлива оцінка, яка може бути виставлена за другу спробу становитиме вже не сто, а сімдесят відсотків від максимальної оцінки. Крім цього, прізвище винного студента буде внесено в спеціальну базу даних і він повинен буде постати (разом з батьками) перед спеціально створеною комісією. У разі повторного виявлення плагіату, студент повинен буде покинути стіни навчального закладу, в деяких випадках на два роки а в інших назавжди.

Другий підхід (м'який) базується на твердженні, що на сьогоднішній день створити щось абсолютно нове дуже важко або практично неможливо (епоха постмодерну), і тому необхідно перестати тероризувати студентів і припинити «полювання на відьом». Тому більшість покарань визнаються несправедливими, екстремальними і навіть «драконівськими». Виходячи з цього, студентів взагалі не слід карати за плагіат, особливо на молодших курсах. Перевіряти на плагіат пропонують головним чином випускни (кваліфікаційну) роботу студента і далі роботи тих, хто продовжує навчання в аспірантурі (докторантурі).

Третій підхід (стриманий), намагається знайти якусь золоту середину між першими двома. Він виходить з того, що студентам молодших курсів необхідно дати час на адаптацію і посилювати контроль за плагіатом поступово. Також декларується, що оскільки існує багато різних форм плагіату, то і ступінь покарання повинна бути також пропорційна формі плагіату (Plagiarism Statement 2006).

У нашій країні сьогодні проблема виявлення плагіату також залишається дуже актуальною. На даний час в глобальній мережі існує велика кількість сайтів, що пропонують за гроші написати твір, дипломну роботу і навіть дисертацію! До успішних досягнень нашого ОНПУ в цій сфері, слід віднести впровадження системи для виявлення плагіату – **Strikeplagiarism.com**.

Особливо задовольняє той факт, що в 2020 році в навчальний процес нашого університету почали впроваджувати такі дисципліни як **Академічна культура**, які безпосередньо присвячені питанням формування у студентів академічної культури і доброчесності.

На закінчення есе хочеться додати, що одним з важливих складових процесу навчання в будь-якому навчальному закладі, завжди має залишатися виховання поваги як до праці іншого науковця так і до знання в цілому, а також виховання почуття вдячності і подяки всім ученим-першопрохідникам, що протягом тисяч років накопичували і передавали нам саме те Знання, завдяки якому ми піднялися над світом тварин і стали називати себе – Людина.

ГЕНДЕР ГАЛУЗІ

Петік Тая Володимирівна

докторантка PhD 1-го курсу, ОНПУ

Серед особливостей вищої освіти України можна виділити питання гендерного розподілу студентів ЗВО за галузями знань. Така особливість була притаманна освіті і раніше, проте тепер з впровадженням нових технологій і зміною тенденцій в промисловості, бізнесі, та енергетиці, змінюються і запити за спеціальностями. Так, можливо, саме гендерна нерівномірність сприяє недостатньо ефективному забезпеченню ринку праці фахівцями.

Протягом всього періоду мого навчання, що пов'язане з технічною спеціальністю, дівчат і хлопців в моїй навчальній групі було приблизно порівну. Так було завжди окрім двох семестрів стажування за кордоном. Там я входила в 5 – 10 % дівчат. Тоді, мабуть, я вперше усвідомила, що дівчата – нетипові представники технічних спеціальностей.

Ні для кого не секрет, що раніше здобувати вищу освіту мали право лише чоловіки. Але ці часи минули. Дівчата вже багато років освоюють різні галузі знань нарівні з чоловіками. Так звідки тоді така гендерна перевага? Можливо, так тільки за кордоном?

Відповіді на багато запитань часто допомагає статистика. Один з доступних її розділів – це гендерний розподіл громадськості в різних сферах і за різними принципами.

Всі ми знаємо що таке гендер. Та існує чимало гендерних стереотипів, що вже застаріли і не мають права на життя. Зауважте, що гендерна статистика важлива саме тому, що гендерні ролі з часом змінюються, і статистика показує, де і як ці зміни відбуваються (наприклад, все більше жінок вступають до університетів, більше жінок зайняті на роботі та стають керівниками).

Частина гендерних проблем системи освіти існує давно і сьогодні ці проблеми ще більше загострюються. Інші – виникли недавно, як наслідок соціально-економічних змін в країні взагалі і функціонування самої системи освіти зокрема. У міжнародних документах, присвячених проблемам гендерного розвитку питань освіти приділяється підвищена увага, оскільки досягнення гендерної рівності в цій сфері розглядається як одна з основних передумов встановлення реальних рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок у всіх сферах життєдіяльності.

Якщо поглянути на статистичні дані щодо освіти, добре відстежується нерівномірність гендерного розподілу. За статистичними даними Державної служби статистики України видно, що частка чоловіків віком 15 – 29 років серед населення України дещо більша ніж частка жінок того ж віку. Так чоловіків даного віку на 186 тисяч більше ніж жінок, а це, варто сказати, 51 % . Аналізуючи динаміку гендерного складу учнів різних рівнів освіти можна простежити, що в даний час кількість жінок, що здобувають освіту перевищує кількість чоловіків і в найближчому майбутньому цей розрив буде збільшуватися. Зокрема, кількість жінок серед студентів ЗВО на початок 2019 / 20 навчального року складає 52 %.

Іншою цікавою статистичною класифікацією є розподіл за спеціальностями. І тут очевидна нерівномірність за галузями знань. Так більшість спеціальностей, що відносяться до STEM (здебільшого технічні), у ЗВО зайняті переважно чоловіками, тоді як жінки надають перевагу гуманітарним та соціально-економічним наукам. Тож, список спеціальностей, що більш популярні серед жінок ніж серед чоловіків виглядає наступним чином. П'ятірка найпопулярніших галузей у дівчат, де їх частка складає понад 78 % : біологія, гуманітарні науки, соціальна робота, журналістика, охорона здоров'я. Галузі знань на яких жінок менше 20 %: автоматизація та приладобудування, інформаційні технології, богослов'я, транспорт, електроніка та телекомунікації, механічна інженерія, електрична інженерія, воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону.

У світі сьогодні стрімко зростає попит на фахівців в області STEM, але представленість жінок в сферах науки і технологій все ще залишається низькою, наприклад, частка жінок в ІТ-сфері дорівнює 25%.

З англійської мови STEM розшифровується як Science, Technology, Engineering, Math, у перекладі це означає: наука, технологія, інженерія, математика. Тобто, STEM-освіта це свого роду синтез природничих наук, інженерії та технологій. Зокрема STEM – це шлях до задоволення зростаючих потреб суспільства практично в усіх сферах. За даними досліджень, залучення 1% населення до STEM-професій, приносить економіці держави ріст ВВП на 50 млрд. доларів США.

Тож враховуючи що жінки складають більшу частину студентів тим паче необхідно залучати їх до навчання на провідних спеціальностях.

Сьогодні існує багато програм, що залучають дівчат та жінок до сфери STEM. Для просування сучасних підходів в галузі освіти в Україні створено Інститут модернізації змісту освіти (ІМЗО). Відкрито Всеукраїнський науково-методичний віртуальний STEM-центр (ВНМВ STEM-центр). Також ініціативу підтримали провідні компанії, що працюють на території України (Ericsson, Intel, Melexis, OSTCHEM, Syngenta, НАЕК «Енергоатом»). В результаті була

створена Коаліція STEM-освіти в Україні та громадська організація «Центр «Розвиток соціальної корпоративної відповідальності», що об'єднує 38 компаній. Коаліція STEM-освіти – це платформа для об'єднання компаній, навчальних закладів, асоціацій, експертних організацій, муніципалітетів та ЗМІ заради підвищення якості STEM-освіти в Україні.

Коаліція STEM-освіти відповідає за: розробку рекомендацій для МОН України щодо викладання STEM-дисциплін; організацію профорієнтаційних проектів для молоді; навчання вчителів та викладачів інноваційним підходам до викладання STEM-дисциплін; створення можливостей для експериментальної та дослідницької роботи у навчальних закладах; проведення науково-технічних конкурсів, олімпіад, квестів, хакатонів тощо; створення інформаційних майданчиків (сайт, соціальні мережі) для популяризації STEM-освіти; налагодження міжнародної співпраці.

На мою думку політика популяризації STEM-освіти дозволить залучити молодь в найбільш перспективні сфери індустрії в яких спостерігається нестача фахівців. Зміни в індустрії, діджіталізація та автоматизація процесів говорять нам про те, що сфера майбутнього та зокрема і теперішнього – ІТ-індустрія. В Україні ця сфера з кожним роком все більше розвивається. Наприклад, в рейтингу Doing Business 2020 ІТ-сфера України піднялася з 137 місця на 64. Зважаючи на те, що в останні роки залишається незмінна позитивна динаміка зростання попиту на фахівців ІТ-індустрії, інженерів, архітекторів, заохочення дівчат навчатися на STEM-спеціальностях допоможе подолати одну з проблем, що існує у вищій освіті України. Власне не стільки у вищій освіті, скільки за її межами: за даними різноманітних досліджень та опитувань більше половини українців працюють не по спеціальності.

Залучення більшої кількості дівчат до провідних галузей задовольнить попит ринку праці, а отже привнесе позитивні зміни не тільки в рівномірність гендерного розподілу студентів ЗВО, але зокрема і в економіку країни.

ЧОМУ ЛЮДИ ЗАЙМАЮТЬСЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Присяжнюк Любов Іванівна

докторантка PhD 1-го курсу, ОНПУ

Що змушує людей займатися науковою діяльністю? Чому деякі цілими днями сидять за книжками, вивчають праці великих вчених, весь вільний час проводять в лабораторії замість того, щоб, наприклад, піти на прогулянку в парк, подивитися новий фільм або зайву годинку подрімати на м'якому дивані? Спробуємо в цьому розібратися. Є вчені, які працюють заради грошей, влади і суспільного становища. Але справжніми таких вчених назвати не можна. Справжня наука спрямована на відкриття чогось нового через пізнання таємниць природи. Існує думка, що наукова діяльність найбільш близька до процесу творчості, а вчений, досліджуючи нехай навіть найменшу область нескінченних просторів Всесвіту, безпосереднім чином бере участь у розкритті прекрасного.

А якщо взяти до відома той факт, що краса врятує світ, то людина, що займається науковою діяльністю, грає в цьому не останню роль. Відповідальність на ньому лежить, звичайно, величезна, але результат того вартий. Ще в школі мені завжди було цікаво, чим займається наука. При цьому здавалося, що стати вченим я ніколи не зможу, тому що для цього потрібно бути дуже розумним. В університеті, інтерес до науки не зменшився, але спрямований він був на теми нетрадиційної енергетики, фотоніки та екології, а вчили мене мікроелектроніці і напівпровідників.

На щастя, в наш час доступ до Інтернету загальнодоступний, що дозволило читати статті з області нетрадиційної енергетики. Проблема нетрадиційної енергетики завжди притягувала мою увагу, в наш час головною метою є зберегти екологію на нашій планеті. Я вирішила для себе, що я хочу приносити користь оточуючим, передавати свої знання та навички студентам.

Часто фундаментальна наука протиставляється «практичним» дослідженням і передбачає абстрактність від повсякденних проблем. Здавалося б, яка може бути користь від вивчення особливостей розмовної мови або законів, наприклад екології? Проте без знання норм розмовної мови ми не змогли б правильно зрозуміти один одного.

Говорячи про те, навіщо потрібна аспірантура, слід чітко розділяти дві категорії людей: є ті, хто збирається займатися академічною діяльністю, і ті, хто не збирається займатися дослідженнями в тій чи іншій науковій галузі. Для перших аспірантура є очевидно необхідним етапом у їхній професійній діяльності, це просто одна з тих сходинок, які потрібно переступити, на шляху до докторської і повноцінному входженню в професійне співтовариство. Саме для мене вступ до аспірантури - це мета всього мого життя. Я завжди мріяла стати компетентним викладачем та дослідником.

Що стосується тих, хто не планує бути дослідником, мені здається, що для них кандидатський ступінь - це деякий ярлик, який людина поміщає на своїй візитній картці, який дає певний статус. Це свідчення про те, що ти в змозі виробляти певний продукт, відповідний певним заданим стандартам. І це, напевно, теж добре.

Багатьох людей до наукових досліджень підштовхує їх же допитливість. Справжній учений без цікавості не може жити. Причому нерідко в міру наближення до розкриття таємниці цікавість тільки зростає. В такому випадку виходить, що сама наукова діяльність сприяє бажанню дізнаватися все більше і більше про навколишній світ, заглянути в найпотемніші куточки наукового знання. Життя стає цікавим, різноманітним, наповнюється сенсом. «Наука» і «нудьга» - поняття несумісні, якщо, звичайно, не представляти науку так, як студент з відомої пісні, чиє «серце бідне звело скорботою і печаллю». Важливою причиною заняття науковою діяльністю є потреба у визнанні та схваленні. Кожному без винятку буває приємно, коли його довгу і плідну працю по достоїнству оцінюють знаючі люди. Причому, як то кажуть, «значення має не шумовий рівень оплесків, а хто і за що вам аплодує». І,

безумовно, мав рацію М. Планк, відзначаючи, що «свідомість значимості своєї роботи є щастям для дослідника».

Спонукає людей займатися наукою також прагнення до самовдосконалення. Долучившись до знань, накопичуються століттями, дослідник зростає і в особистісному плані. А той, хто займається самоосвітою, може досягти справжніх успіхів в науці. У висновку хотілося б сказати, що починати наукову діяльність ніколи не пізно ... і не рано. Наука - це пізнання незвіданого, відкриття захованих від людських очей закономірностей, можливостей, явищ. Наука - це справжня творчість!

САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Салій Віра Іванівна

Докторантка PhD 1-го курсу,

Спеціальність: «131 – Прикладна механіка»

«Покликанням стає інтерес, помножений працю»

В. О. Сухомлинський

Яка роль саморозвитку педагога в сучасному світі? З якою метою і взагалі чи потрібно йому цим займатись? Я думаю, що всім відомо – сучасний педагогічний процес ще далекий від ідеалу. Є проблеми та труднощі, які погіршують процес навчання. І сьогодні я хотіла б обговорити з вами проблему необхідності саморозвитку педагога в сучасному середовищі викладання. А також запропонувати варіант подолання цієї проблеми в майбутньому.

Перш за все, хочу сказати, що сьогодні студенти стикаються з певний набором навичок, поглядів і дій, які їм будуть корисні та знадобляться, щоб підготуватися до майбутньої професії й досягти успіху в ній. Величезний вплив на студента, як на особистість, чинять не регламентований навчальними програмами процес засвоєння знань, а викладачі. Саме від їх взаємодії залежить яким студент вийде по закінченню вищого навчального закладу і наскільки актуально він підготовлений до майбутньої професії.

Однак з мого боку було б неправильно стверджувати, що тільки викладачі, але й самі студенти впливають на процес навчання. Від них залежить, яким буде підхід педагога до навчальної групи в цілому і до кожного зі студентів окремо.

У свою чергу, перед викладачем постійно стоїть завдання розвивати власне мислення і практику, щоб підготувати студентів до активної та успішної участі в суспільстві. Саме тому необхідність того, щоб викладачі самі стали сучасними та продуктивними працівниками, має вирішальне значення для освіти в навчальному середовищі. А приклад викладача є головною ідеєю мотивації студентів, який постійно розвивається, використовуючи отримані знання, щоб самореалізуватися і заробити собі на життя.

Так чи інакше, але саморозвиток особливо важливий для педагога — як стверджував К.Д. Ушинський, учитель живе до тих пір, поки вчиться. Ця точка зору приводить надалі до твердження того, що саморозвиток є результатом професійної творчості, а не тільки приросту знань, умінь і навичок.

Перш за все на сучасне професійне становлення педагога впливають такі фактори, як індивідуальні особливості та активне бажання розвиватися. В даному випадку я маю на увазі активність як усвідомлений і керований процес, а не імпульсивні дії. Не менш значущим виступає фактор самої професійної діяльності, яка змушує розвивати певні особистісні якості як професійно значущі, необхідні та обов'язкові. Розвиток цих якостей істотно впливає на самооцінку педагога, яка, у свою чергу, виступає в якості одного з показників особистісної активності.

Вважаю, що ще одним з суттєвіших факторів впливу є тривалість перебування в професійній діяльності чи стаж. Як не дивно збільшення стажу не завжди говорить про підвищення рівня професіоналізму. Я думаю, що кожен хоч раз бачив педагога, який, опинившись під владою стереотипів, консервується, припиняє розвиватися і все це часто сприяє несприйнятливості до нового досвіду. Найчастіше, деякі з таких викладачів висловлюють невдоволення ініціативами, які впроваджуються адміністрацією ЗВО, неохоче освоюють інформаційні технології, інноваційні методики. Багато педагогів психологічно не готові постійно переглядати зміст своїх дисциплін, розробляти нові курси. Тим часом, забезпечувати розвиток студента, як майбутнього професіонала, може тільки педагог, який сам знаходиться в активному саморозвитку. Таким чином, існує суперечність між вимогами до професійного саморозвитку педагога вищої школи, і, зокрема, до самоосвіти, а також не достатньою психолого-педагогічної забезпеченості цього процесу.

Процес професійного становлення педагога ускладнюють і негативні фактори, зокрема кризи. На думку Р.А. Ахмерова можна виділити кризу нереалізованості, кризу спустошеності та кризу безперспективності.

Криза нереалізованості супроводжується думками педагога: "Моя життєва місія не виконана", "Моє життя не вдалося", "Мені не пощастило". Педагог не бачить своїх досягнень та успіхів або недооцінює їх. У своєму минулому не бачить суттєвих подій, корисних з точки зору сьогодення і майбутнього.

Криза спустошеності виникає, коли в реальному житті слабо представлені актуальні зв'язки, що ведуть від минулого і сьогодення в майбутнє. Педагог втомився і не здатен здійснити задумане.

Криза безперспективності виникає, коли у свідомості педагога слабо представлені потенційні зв'язки подій, плани, мрії про майбутнє. Педагог, володіючи активністю, маючи певні досягнення і цінні особисті якості, все ж не може побудувати нові життєві програми, не бачить для себе шляхів самовизначення, самовдосконалення.

Однак, як пояснює Р.А. Ахмеров у складніших випадках ці кризи можуть поєднуватися в різні варіанти ("спустошеність + безперспективність", "нереалізованість + спустошеність"). Кожна людина переживає їх по-своєму. Але якщо педагог підготовлений до криз, знає про їхнє існування. В цьому випадку їй легше з ними впоратися або допомогти в подоланні їх іншим людям.

У процесі саморозвитку та самоосвіти педагог може використовувати різні джерела інформації: вивчення літератури, перегляд телепередач або відеороликів, проходження курсів підвищення кваліфікації, відвідування семінарів та конференцій, відвідування занять колег з подальшим обміном досвідом. Інтенсивний розвиток інформаційних технологій змінює умови самоосвіти. Інтернет з його можливостями спілкування електронною поштою, участі в чатах, форумах, тематичних відеоконференціях, семінарах, майстер-класах сприяє віртуальному об'єднанню педагогів у розв'язання питань самоосвіти. Вважаю найважливішим фактором активного саморозвитку педагогів можуть бути спеціально організовані курси підвищення кваліфікації за допомогою інструментів соціальних мереж. Такі інструменти здатні підвищити рівень соціального навчання, з огляду на широкий доступ до людей та ресурсів. В результаті навчання педагогів може відбуватися де завгодно і коли завгодно, розширюючи наявне коло знань. На завершення не можу не погодитись з думкою А.Я. Айзенберга про те, що «самоосвіта може розвиватися при дотриманні двох кардинальних умов: наявності потреби в самоосвіті та певній ситуації для її задовольняння». Потреби в самоосвіті у кожного педагога свої, через те, що на них впливають різні чинники, а саме: особисті інтереси, наукові інтереси, загальноосвітній рівень; педагогічний досвід, місце і результати роботи. А активний і постійний саморозвиток є необхідною частиною професійного росту сучасного педагога. Щоб саморозвиток був основою для ефективної праці та підвищення якості освітньо-виховного процесу у вищій школі, педагогам необхідна підтримка і сприяння.

НЕ ДАМО ПОВЕРНУТИСЯ ДО КАМ'ЯНОГО ВІКУ

Саченко Лілія Вячеславівна,

докторант PhD 1-го курсу,

спец. «Теплоенергетика», ОНПУ.

*«Дайте людині вогонь, і протягом доби їй буде тепло; розпаліть вогонь всередині людини,
і їй буде тепло до кінця її життя»*

Террі Пратчет

Усе наше життя, так чи інакше, ми намагаємось створити комфортні умови для нас та наших близьких. У наш час важко уявити собі, як жили печерні люди, які зігрівалися від тепла багаття, на ньому ж готували їжу, ним захищались від диких звірів. Вони сприймали вогонь як дарунок з небес. А що ж ми? Сьогодні для того, щоб було тепло в оселі ми вмикаємо обігрівачі або ж чекаємо опалювального сезону, де за нас вже все ввімкнуть. Щоб приготувати їжу, не треба ходити на полювання, а достатньо лише взяти необхідне з холодильника та розігріти в мікрохвильовій печі, або приготувати на плиті. Кожного ранку, готуючи собі каву або чай ми ставимо чайник і вже за пару хвилин можемо випити свій гарячий напій.

Для отримання усіх цих благ, якими ми користуємося в повсякденному житті, необхідна така галузь як енергетика. Багато поколінь видатних науковців трудилось, щоб створити світ таким, яким ми можемо його бачити сьогодні. Але невже неможливо нічого вдосконалити і майбутні покоління будуть користуватись тільки тими ж здобутками, які є в нас? Звичайно, що ні. Світова наука в області енергетики не стоїть на місці. Вона стрімко розвивається, створюючи все більше нових прогресивніших, екологічніших, економніших методів отримання енергії. На сьогоднішній день існує багато способів отримання енергії з відновлювальних, невідновлювальних джерел, а також

методи збереження енергії, завдяки фізичним властивостям матеріалів. Незважаючи на всі здобутки, попит на споживання енергії все ж зростає. Хто ж цим всім має керувати?

Звичайно, що це мають бути висококваліфіковані спеціалісти в області енергетики. В цій галузі не можуть працювати люди без спеціальної або ж вищої освіти, адже насамперед енергетика – це надійність та безпека. Всі ми знаємо вартість людської помилки, яка прогриміла на увесь світ, та наслідки котрої ми досі вирішуємо. Це аварія на Чорнобильській атомній електричній станції, яка нажаль «прославила» Україну далеко за межами наших кордонів. Помилка, що коштувала стільки людських життів. Щоб не допускати подібних ситуацій, а попередити і можливо прославити Україну як державу, що навчилась на своїх помилках, пропрацювала їх та далеко пішла вперед, потрібно готувати висококваліфікованих кадрів.

Для підготовки таких спеціалістів в деяких технічних вузах є різні напрями енергетики, але, нажаль, кількість зацікавлених абітурієнтів в Україні дуже мало. З власного досвіду можу зазначити, що кількість вступників на ці напрями скоротилась приблизно вдвічі за останні роки. Варто сказати, що в основному на даний напрям вступають люди, що так чи інакше пов'язані з даною галуззю. Наприклад, вони з містечка де є станції і планують після навчання повернутись туди працювати, або ж батьки та родичі працюють у цій сфері та змогли зацікавити, чи захопити їх цією діяльністю.

Але насамперед, вмотивувати абітурієнта хоча б звернути увагу на цей напрям має держава. Адже безпосередньо вона зацікавлена в таких спеціалістах. Прогресивний розвиток країни залежить від розвитку в тому числі і енергетики. Саме держава має створити умови для фінансування освітніх програм, так як це довгострокові інвестиції в майбутній розвиток країни. Для створення конкурентоспроможних кадрів необхідно, щоб у вищих навчальних закладах було достатньо місць за денною формою навчання, комфортні та безпечні умови в кабінетах та лабораторіях, достатня кількість сучасного

навчального матеріалу, педагоги високої кваліфікації, що мають практичний досвід та зацікавленні в передачі своїх знань.

Дуже хотілося б, щоб проводились роботи в школах для учнів старших класів, щоб їм організовували екскурсії, на яких вони могли наглядно побачити масштабність, де розповідалося б про перспективи такого напрямку, про можливості реалізації себе в професії інженера, про те, що саме вони зможуть змінити цей світ на краще, примирити сучасні технології та навколишнє середовище і жити в гармонії.

Не менш важливим є і те, яка робота проводиться у вищих навчальних закладах. Адже необхідно не тільки привернути увагу школярів до енергетики, але й втримати вже студентів на цій спеціальності. Щоб реалізувати це, необхідно створити сприятливі умови навчального процесу. У вищих навчальних закладах є можливість паралельно вивчати іноземні мови за своєю спеціальністю. Держава створює програми обміну студентами, із закордонними університетами, для перейняття досвіду та підвищення рівня знань у студента. Завдяки цим програмам, студент може не тільки набратись досвіду, перейняти знання, а й отримати запрошення на продовження навчання, або навіть роботу в іншій країні, добре зарекомендувавши себе.

На мою думку, важливим є і те, що на перших курсах вводять предмет («курс молодого бійця»), на якому розповідають про обрану спеціальність, як можна себе в ній реалізувати, ким працювати, що потрібно знати. Це необхідно, адже саме на початку навчання, ще немає вузькопрофільних предметів і людина просто розгублюється, починає вагаться у своєму виборі, і задумуватись, а чи взагалі це потрібно. Викладачі вищого навчального закладу, мають підтримати зацікавленість, заражаючи власним ентузіазмом, любов'ю до справи, якою вони займаються. Поділитися не тільки теоретичним, а й практичним досвідом. Наголосити на те, що отриманні знання можна застосувати не тільки в обраній галузі, вони можуть знадобитися і в інших сферах життя.

Підсумовуючи усе вище сказане, можна зробити висновок, що енергетика в Україні займає одну з найважливіших ролей. Із розвитком промисловості

зростає попит на висококваліфіковані кадри. Адже хоча нові станції, що працюють на традиційному паливі вже не будуються, проте все більше встановлюються станції, що використовують альтернативні ресурси енергії. Для їх роботи необхідно правильно запроектувати, ввести в експлуатацію та вміти обслуговувати. Старі ж потрібно вміти не тільки обслуговувати, проводити ремонтні роботи, щоб продовжити її ресурс, а й вміти модернізувати процес для більшої ефективності, та меншого впливу на навколишнє середовище.

Також енергетики можуть працювати не тільки на станціях, чи в котельних, а й на будь-якому підприємстві, в технологічному процесі якого застосовується хоча б один з видів енергії. Отже запит на такі кадри зростає, конкуренції майже немає, а з цього слідує, що можна розраховувати на підвищення заробітної платні на роботу таких працівників в майбутньому.

Звичайно, успішною та щасливою людина може бути лише займаючись справою, яка її дійсно цікавить. Придивіться уважніше, можливо це **енергетика?**

НАУКА І ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сова Катерина Олександрівна

докторант PhD 1-го курсу, ОНПУ.

Сьогодні тема "Науки і якості вищої освіти в Україні" актуальна як ніколи. Розвиток технології у глобальному масштабі, автоматизація більшості процесів згодом призведе до зменшення необхідності у роботі працівників середньої ланки. Ризики автоматизації актуалізують питання: що робити з працівниками, яких стане нерентабельно утримувати на робочих місцях і які не

зможуть конкурувати за більш високооплачувану працю через брак необхідних компетенцій? У такому випадку розширення доступу до вищої освіти могло би бути одним із механізмів згладжування негативних ефектів автоматизації. Крім того, це підштовхнуло би такі позитивні суспільні зміни, як скорочення рівня соціально-економічної нерівності, та створило би умови для всебічного розвитку ширшого кола людей. Посилення конкуренції за низькооплачувану працю все більше знецінює її вартість, тоді як заробітні плати тих, хто посідає верхівку розподілу доходів, лише зростають унаслідок підвищення попиту на висококваліфікованих працівників (OECD 2015). Таким чином станок ринок праці напряму пов'язаний з інститутом освіти.

Незважаючи на поширену думку, що відірвана від ринку праці вища освіта не вберігає від безробіття та бідності, навіть дослідження нерівності в Україні показують, що рівень освіти продовжує впливати на рівень доходів. Згідно зі статистикою Інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ, серед осіб із повною вищою освітою частка бідних — 13 %, із середніми доходами — 32 %, а заможних — 12 %. Водночас серед людей із повною загальною середньою освітою бідних уже 29 %, людей із середніми доходами — 19 %, а заможних — лише 4%. Наявність у родині хоча б однієї людини з вищою освітою знижує ризик бідності на 38 %, а двох — на 54 %. Незважаючи на те, що багато випускників ВНЗ працюють не за спеціальністю, вони є більш конкурентноздатними на ринку праці, рідше втрачають роботу та частіше й швидше знаходять нову (Лібанова 2016).

Щодо якості освіти, українські державні університети залишаються повністю залежними від держави, тому не мають можливості прийняти на себе відповідальність за свою якість, яку передбачає університетська автономія.

Згідно зі щорічним рейтингом репутації світових вишів World Reputation Rankings британської газети Times, не один український виш не присутній у цьому списку. У першій п'ятірці лідирує навчальні заклади США і Великобританії. Однак, одним з 6 показників, які враховувалися в побудові рейтингів є Академічна репутація, яка становить 40 % від загальної оцінки. А

показнику рівня цитованості публікацій співробітників університету, відводиться лише 20% від загального бала.

В Україні надзвичайно низька якість викладання менеджменту, а це досить важливо для економічного процвітання держави. Рівень українських бізнес-шкіл не відповідає міжнародним стандартам.

Складається враження, що система вищої освіти існує в першу чергу сама по собі. З одного боку, виші "беруть" гроші з держави, виконуючи держзамовлення і зберігаючи величезну кількість застарілих спеціальностей. З іншого боку, гроші до вишів йдуть від студентів та їхніх батьків, які бажають отримати не просто вищу освіту, а освіту за престижною сьогодні спеціальністю. Про якість освіти і майбутнє своїх випускників думають далеко не всі.

Так само серйозною проблемою для вищої освіти та української держави в цілому стає відтік українських студентів на навчання до закордонних вишів. Дедалі більшу кількість молодих українців місцем навчання обирають виші Польщі, Німеччини, США і навіть Китаю. Адже ціни на навчання в багатьох провідних зарубіжних вишах цілком співставні з цінами на навчання в Україні. Сама по собі освіта за кордоном може вважатися позитивною. Але біда в тому, що, здобувши сучасну освіту, українські випускники не повертаються на Батьківщину застосовувати знання для її блага, а залишаються працювати і жити в Європі.

Майже 80 % дітей в Україні після школи вступають до вишів і лише 20 % отримують профосвіту в училищах і технікумах. Вища освіта в Україні настільки знецінена, тому частина роботодавців навіть не цікавиться її наявністю, їм важливий лише досвід роботи. В Україні досить велика кількість депламованих студентів, проте якість їх підготовки може надати не кожен ВНЗ. Так само є моменти стосовно українських дипломів за кордоном. Дипломи, які були отримані в Україні, можуть просто не стати в нагоді за кордоном. Так, існує міжнародні домовленості, але український диплом не завжди може давати право на отримання роботи або подальшої освіти за кордоном. Для цього

необхідно або здобувати освіту за кордоном або ж підтверджувати диплом, який був отриманий в Українському ЗВО.

Велика частина викладачів українських виклик вже старшого зросту і навчальні плани не відповідають тим умовам, які вимагають роботодавці від фахівців. Тому якщо стежити за новітніми технологіями, можна якість освіти підняти в рази на сходинки вище.

Однак наука в Україні як виявилось теж на низькому рівні. На даний момент більшою мірою відсутнє фінансування для молодих вчених. Тому велика частина фахівців не вступає до аспірантури, а деякі і в усі змінюють спеціалізацію (у більшості випадків це ІТ сфера). Фінансування на будь-які дослідження отримують від західних грантів. Адже з розпадом Радянського Союзу спостерігається спад науково-технічного розвитку: кількість організацій, що здійснюють наукові дослідження і розробки, скоротилося з тисячі триста сорока-чотирьох в 1991 році до 978 в 2015 році, а питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП знизилась з 1,36 % в 1996 до 0,64 % в 2015 році.

Україна має всі можливості і шанс вийти на новий рівень, але до цього потрібно докласти не мало зусиль.

Для того, щоб підвищити якість вищої освіти в Україні, необхідно наступне:

- 1) Повноцінне фінансування з боку держави.
- 2) Використання новітніх методик викладання.
- 3) Використання сучасної літератури.
- 4) Лекції складати таким чином, щоб була зацікавленість студентів.
- 5) Більше практичних занять.

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДЕННЯ

Соломенцева Яна Вячеславівна

докторант PhD 1-го курсу, ОНПУ.

Ще років 5 тому неможливо було уявити, що усі навчальні заклади змушені будуть перейти на дистанційне навчання без права вибору. В умовах пандемії ми не в змозі що-небудь змінити, тому можна тільки вчитися пристосовуватися до ситуації, що склалася.

Історія появи дистанційної освіти бере початок у XVIII столітті. У 1728 році американський професор Калєб Філіпс організував заочні курси стенографії завдяки газеті Boston Gazette. Це і послужило потужним поштовхом для розвитку дистанційного навчання.

Безумовно дистанційному навчанню притаманне безліч плюсів, але також є і зворотна сторона медалі. Звісно прекрасно, що сьогодні можна навчатися практично будь-якій професії і від цього можеш отримати максимальний коефіцієнт корисної дії, проте підходить цей варіант навчання далеко не всім. Для початку поговоримо про низку переваг. Основним я вважаю те, що людина, яка навчається не обмежена відстанню і може вчитися незалежно від місця проживання. Також не мало важливим плюсом є те, що навчатися можна у будь-який зручний час. З недоліків найважливішим можна відзначити відсутність очного спілкування між викладачем і студентом, також розробка навчальних програм і курсів може бути недостатньо вдосконалена.

Учень повинен мати залізну самодисципліну, оскільки результат залежить безпосередньо від цього фактора. Для початку розглянемо ситуацію з навчанням школярів в умовах пандемії. Для дитини, у якої почався новий етап життя, адже після дитячого садка життя кардинально змінюється, можна вважати це наступним етапом дорослішання. Для дітей дуже важливий зоровий контакт, який відсутній в онлайн навчанні, також не мало важливо на перших

етапах навчання закласти якісний фундамент освіти, що на сьогодні на мою думку не дозволяє дати онлайн навчання. Наша система освіти не готова була до такого повороту подій. Програма для дистанційного навчання у школах не була розроблена раніше. Можливо, це і послужило причиною розходження думок про ефективність даного виду навчання. Можна припустити, що якби ця помилка була раніше усунена і проєкт був розроблений, то це принесло б велику користь. Адже є величезний плюс у тому, що дитина, яка пропустила заняття може переглянути його. Перевага також полягає у тому, що батько може подивитися програму і пояснити дитині повторно, якщо він що-небудь не зрозумів на уроці. Недоліком є відсутність соціалізації. Учням важливо спілкування між собою, а при дистанційному навчанні діти практично позбавлені цього.

Про переваги та недоліки можна поговорити і на наступному прикладі такому як навчання у закладах вищої освіти. На сьогодні студентів стосуються ті самі проблеми, що й у попередньому випадку. У деяких університетах відсоток систематичної відсутності на онлайн навчанні перевищує в рази відсоток відсутності на очному навчанні. Така ситуація пов'язана з тим, що деякі університети у період пандемії перейшли на дистанційне навчання частково. Тобто, частину пар студенти відвідують очно, потім частина пар проводиться дистанційно.

Студенти розділені на 2 зміни. Наприклад, перша зміна ходить на 2 перших пари, потім 5-а і 6-а пара проходить дистанційно. Звісно, якість навчання значно падає, бо раніше студент міг отримати знання у першій половині дня і планувати свій розпорядок дня самостійно, тому зараз це удвічі знижує ефективність занять. Також стосовно практичних занять, скоріше їх нестача. Лекційну частину ще можна прослухати онлайн, але практичні заняття на мою думку вимагають той самий зоровий контакт і повинні мати відповіді на питання, що складно здійснити, якщо взяти приклад вивчення програми для графічних редакторів або програм для проєктування.

Варто приділити увагу проблемі, що стосується адаптації викладацького складу стосовно дистанційного навчання. Молоді фахівці викладацького складу набагато швидше адаптуються, ніж їх колеги більш старшого покоління. Велике навантаження покладається на викладачів, які короткий період були змушені підготувати свої уроки у незвичному для них форматі, що змусило вийти із зони комфорту. Виникають певні проблеми з освоєнням платформ для даного типу навчання. Проте, дистанційне навчання дуже зручне для проходження курсів підвищення кваліфікації або отримання додаткової освіти. У такому випадку це дозволяє людині самій вирішувати коли вона хоче вчитися. Це не є вимушеним заходом, а також дозволяє самостійно обрати інтенсивність навчання. Відсутність будь-яких обмежень сприяє підвищенню мотивації.

Те, що дистанційна освіта у нашій країні тільки набирає обертів це факт, але стосовно освіти у школах і університетах потрібно:

- звернути увагу на розробку якісної платформи для онлайн навчання;
- адаптувати викладачів для роботи на онлайн платформах;
- створити потужну електронну бібліотеку, відповідну навчальному закладу.

Якщо подумати про якість освіти майбутніх фахівців, то потрібно діяти негайно. За цими фахівцями майбутнє. Сьогодні ми не знаємо скільки ще триватиме така ситуація, тому потрібно врахувати усі недоліки онлайн освіти шкіл і ЗВО у нашій країні, щоб надалі бути готовими забезпечити максимально якісне дистанційне навчання.

Я И МОЯ НАУЧНАЯ КАРЬЕРА В АСПЕКТЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО РОСТА

Хайо Хани Хасан

докторант PhD 1-го курсу, ОНПУ.

В современных условиях модернизации образования большую значимость приобретают вопросы профессиональной подготовки специалистов, способных быть конкурентоспособными на рынке труда, свободно владеющих своей профессией, компетентных.

По первому диплому я врач. Я хочу применять свои знания в области атомной энергетики.

Человек, который желает достичь успеха, должен развиваться. Саморазвитие предполагает постоянную работу над собой. Оно затрагивает все сферы человеческой жизни: карьеру, любовь, дружбу, увлечения и т.п. Без стремления к самосовершенствованию, личностному росту невозможна успешная профессиональная деятельность. В свою очередь, личностный рост – стремление к идеалу, стремление стать лучше, укрепить свою самооценку. По сути, это составляющая успеха в любом деле. Это труд, который должен совершаться человеком над самим собой.

Личностный рост необходим для профессионального успеха, он дает возможность достигать поставленных целей и воплощать свои мечты в реальность. Постепенный личностный рост молодого специалиста, безусловно, влечет за собой изменение содержания его профессиональной деятельности.

Одним из важнейших направлений психологического исследования профессионального развития человека – его становления как профессионала является анализ динамики психического обеспечения трудовой (в том числе профессиональной) деятельности.

Методолог практической психологии, психологии труда и профориентации Е.А. Климов выделяет в профессиональном развитии

индивидуума пять основных направлений, фактически представляющих все основные элементы психического содержания этого развития. Рассмотрим их:

1) «приобретение человеком все более точной и широкой ориентированности в окружающей среде (природной, технической, социальной, информационной)»;

2) «формирование направленности, в частности трудовой, профессиональной (развитие потребности в продуктивной общественно ценной деятельности)»;

3) «усвоение (и совершенствование в качестве своих обретений) общественно выработанных способов действия и использования орудий, средств деятельности»;

4) «формирование системы устойчивых личных качеств, создающих возможность успешного выполнения деятельности... (способности)»;

5) «развитие... знания о себе»

Для человека профессия – это источник существования и средство личностной самореализации. Профессионализация оказывает влияние на личность, может ее стимулировать или, наоборот, разрушать, выступая, таким образом, фактором личностного саморазвития или саморазрушения.

Анализ исследований позволяет нам в качестве вывода выделить наиболее существенную характеристику саморазвития: основной внутренний механизм развития личности состоит в сознательном, качественном изменении самого себя, саморазвитие личности связано со становлением субъектности.

Субъектность выступает качественным показателем саморазвития личности. Профессиональное саморазвитие — внутренне обусловленное прогрессивное самоизменение человека, выражающееся в изменении качества его профессиональной деятельности и диалектически связанное с динамикой изменения этого качества.

Личный результат профессионального развития человека, несомненно, значительно шире традиционно выделяемых форм профессионального опыта - знаний, умений, навыков.

В профессиональной деятельности практически невозможно отделить личностное начало от профессионального. В связи с этим смысл профессиональной деятельности в максимальной степени совпадает с реализацией главной потребности человека – быть личностью, потребности к самоосуществлению, самореализации.

Системе современного образования присущи инертность, приверженность традициям, сопротивляемость переменам. Любые существенные нововведения воспринимаются средой достаточно болезненно. При этом традиционная система переподготовки и повышения квалификации педагогических работников высшей школы не в состоянии обеспечить в полной мере непрерывное образование, поэтому каждый из них обязан самостоятельно поддерживать свой профессиональный рост и личное развитие.

Задача формирования самостоятельной, ответственной и социально мобильной личности, способной к успешной социализации в обществе и активной адаптации на рынке труда определяет необходимость подготовки педагогов способных к личному самоопределению и саморазвитию, к постоянному личностному росту.

Ученые отмечают, что у педагога есть три возможности или три пути в определении перспектив своего развития: путь адаптации, путь саморазвития и путь стагнации (распада деятельности, деградации личности). Адаптация дает возможность приспособиться ко всем требованиям системы образования, освоить все виды деятельности, овладеть ролевыми позициями.

Саморазвитие позволяет постоянно самосовершенствоваться, изменяться, в конечном итоге полностью реализовать себя как профессионала. Стагнация наступает тогда, по мнению Вершловского, когда педагог «останавливается в своем развитии, живет за счет эксплуатации стереотипов, старого багажа». В результате профессиональная активность снижается, возрастает невосприимчивость к новому и, как итог, утрачивается даже то, что когда-то позволяло быть на уровне требований.

Личностно-профессиональный рост и самосовершенствование на протяжении всего периода педагогической деятельности – неперенное условие успешной деятельности педагога. Самообразование – необходимое постоянное слагаемое жизни культурного, просвещенного человека, занятие, которое сопутствует ему всегда.

Таким образом, развитие позитивного отношения к себе может рассматриваться в качестве личностного ресурса профессионального успеха . Значимым способом повышения позитивного отношения к себе является сегодня активное участие в жизни профессионального сообщества, профессиональных конкурсах, творческих объединениях, социально-значимых проектах, достижение социального признания результатов деятельности.

Возможность непрерывного профессионально-личностного роста подразумевает развитие аналитических, оценочных, рефлексивных и прогностических умений, способности делать самостоятельный выбор в ситуациях неопределенности и нести ответственность за результаты активности.

Именно профессиональная ответственность способствует последовательному достижению цели, воплощению индивидуального проекта развития. Необходимо учитывать тот факт, что во многом ответственность связана с выраженностью личностного смысла и удовлетворенностью педагога своей деятельностью.

ЧОМУ Я ВСТУПИЛА ДО АСПІРАНТУРИ

Щебет Ольга Русланівна

докторант PhD 1-го курсу, ОНПУ.

Чому я вступила до аспірантури? Перш ніж відповісти на це питання, хочу навести цитату англійського філософа Герберта Спенсера: “Велика мета освіти — це не знання, а дії”.

Для мене аспірантура — це своєрідний міст, що поєднує вчорашнього магістра та майбутнього викладача і науковця. Це також є етапом навчання, де можна знову навчатися, пізнавати, отримувати певні навички. На мою думку, це дуже важливо для саморозвитку.

Рішення вчитися далі після магістратури було не випадковим. Тож я хочу висвітлити етапи свого життя, що спонукали мене зробити цей крок, і визначити свої цілі та позиції стосовно свого навчання в аспірантурі.

Я вважаю, що зможу оновити методи викладання в університеті, а також зроблю певний внесок у розвиток своєї сфери діяльності.

Ще зі шкільних років я мала мету — викладати та завжди вважала і вважаю, що професія викладача гідна та шляхетна.

Щоб бути гарним викладачем, потрібно мати не тільки знання та навички, а мати потяг до такої роботи. Тому що можна бути блискавичним вченим та ніяким оратором. І навпаки.

У школі в мене були надихаючі приклади викладачів математики, фізики, іноземної мови. Дивлячись на цих людей, виникає бажання бути такою ж розумною, цікавою. Тож тоді було сформовано рішення — пов’язати свою майбутню професію з викладанням.

Вступивши до університету, мене захопило студентське життя. Не встигла я озирнутися, як промайнуло п’ять з половиною років.

Таким чином, поставлені цілі “стали ближчими”.

Будучи на другому курсі навчання, я остаточно вирішила, що буду вступати до аспірантури. Під час навчання я відвідала велику кількість занять. Це були лекції, практичні заняття, семінари. І кожного разу я мала різні відчуття після цих занять. Деякі викладачі вражали своїми знаннями, манерою поведінки, спілкуванням, вмінням цікаво подати матеріал. Це не просто люди, що досконало знають свій предмет, це прекрасні викладачі. Час на таких лекціях проминає швидко. І я вже з нетерпінням чекала на наступне заняття. А були такі лекції, що я з сумом поглядала на годинник. З різних причин подібні заняття були нудними та втомлюючими. Дуже часто в мене виникали ідеї, як зробити проведення таких лекцій більш змістовним. Щоб студенти відвідували пари не тільки для того, щоб отримати залік, а й тому, що для них ці лекції будуть оригінальними, корисними.

Я вже маю деякий досвід викладання. Мені подобається цей процес, що я можу ділитися своїми знаннями, досвідом з учнями. І спираючись на свій досвід студента, я намагаюсь робити свої заняття такими, щоб учні були допитливими. Це для мене є дуже цінним — отримувати зворотній зв'язок від своїх учнів. Таким чином, я розумію, де і що можу покращити, щось змінити.

У наш час дуже важливо, щоб студенти могли не тільки вивчати основні теоретичні відомості, а дізнаватись про щось цікаве та про те, що може стати у нагоді. Щоб пари були захоплюючими, студенти хотіли б їх відвідувати. На мій погляд, якщо є можливість вчитися в аспірантурі та є потяг до наукової діяльності, не можна втрачати такого шансу. Адже потім такої можливості може і не бути.

Мені здається, що потрібно мислити позитивно. Тому через декілька років я бачу себе сучасною, перспективною та всебічно розвинутою викладачкою. Крім того, мене захоплюють наукові дослідження. Я маю бажання розвиватися у цій сфері. Усі процеси (експерименти, аналізи, результати) під час навчання викликали в мені дух дослідника. Тож я готова присвятити себе відкриттю чогось нового, незвіданого, щоб у майбутньому бути видатною науковицею.

На мою думку, усе життя потрібно розвиватися, пізнавати навколишній світ, не цуратися думок та поглядів інших. Адже це є ключовим фактором на шляху до тривалого і здорового життя. І що як не аспірантура, може цьому посприяти. Будь-яка справа, якою займається людина, має приносити результат, і від того який він буде, стане зрозуміло, чи допомогли набуті знання, чи ні. І якщо результат перевершує всі очікування, то чи це не щастя? Наприклад, якщо я захистила дисертацію і зробила внесок у науку, як я і хотіла, хіба я не буду отримувати від цього задоволення? Потрібно не забувати про себе і кожного дня намагатись бути щасливою.

І наприкінці хочу навести крилатий вислів давньоримського філософа Сенеки, що влучно освітлює мою позицію: *“Скільки б ти не жив, усе життя слід навчатися”*.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС НАУКОВЦЯ. ЧИ ПОТРІБНО КОРИСТУВАТИСЯ?

Янковська Ольга Андріївна,

докторант PhD 1-го курсу,
спец. «Менеджмент», ОНПУ.

Між розвитком науки і моральністю існує тісний зв'язок. Він проявляється у регулюванні наукою моралі та залежності науки від моральних цінностей та приписів. Відповідно, науку можна розглядати, як «виробника» і знань, і норм етики. З ціллю досягнення високих результатів у науці будь-якому науковцю необхідно дотримуватися принципів, що визначені гласно і негласно. У даному випадку метою етичного кодексу є сприяння відповідальнішому ставленню до наукової діяльності.

Під етичним кодексом вченого (кодексом честі) розуміють сукупність моральних та правових норм поведінки науковця під час взаємодії із студентами, учнями, колективами дослідників, суспільством; рефлексії і так далі. Але чи міркували ви яких саме цінностей та норм необхідно дотримуватися? За Робертом Кінгом Мертоном науковці мають обов'язково дотримуватися 4 базових імперативів (принципів), які є рушійними силами науки. Вони включають: універсальність, безкорисливість, колективізм, скептицизм. Під універсальністю розуміється позаособистісний характер наукового знання. Ім'я засновника не грає принципового значення для нього (не має залежності між цінністю знання і тим, ким воно отримане). Проте особистість науковця і його погляди віддзеркалюються на результаті дослідження. Безкорисливість полягає у відсутності превалювання «користі» під час наукової діяльності. Її основна мета – досягнення та пошук ідеалу – істини. Винагорода – наслідок досягнень у науці, але ні в якому разі її мета. Також необхідно виключити вплив позанаукових інтересів на результати досліджень. Зворотна ситуація сприятиме втраті наукою сенсу.

Колективізм, або спільність, прозорість діяльності, розглядається як розповсюдження результатів дослідження серед інших науковців. Звичайно, це здійснюється під час публікації результатів або ознайомлення з ідеями інших. Втраті наукового статусу сприятиме прихованість результатів. Головний тезис цього імперативу – результати дослідження мають бути загальним надбанням. Але під час відбору інформації, яка необхідна, вибір здійснюється за критеріями науковості. Особисті переваги у цьому випадку не мають значення.

Скептицизм включає критичне прийняття наукових результатів. Але об'єктивна критика не може переростати в критицизм. Така «недовіра» іноді спостерігається у відношенні до представників інших наукових напрямів (шкіл) чи «молодих науковців» та є суб'єктивною. Бо оцінювати критично треба насамперед результати, а не «статус». Прикладом «недовіри» до нового (іншого) знання може слугувати міф про печеру Платона.

До науковця як особистості можна висунути наступні вимоги: здатність до інтелектуальної діяльності та вирішення нестандартних завдань; наявність широкого кругозору; прагнення до істини; чесність; справедливість; працьовитість; наявність творчих здібностей; креативність; здатність до створення нового «продукту»; цікавість до знань і допитливість; здатність до самоконтролю, самокритики та приймати рішення; наполегливість під час досягнення мети.

Деонтологія або етика обов'язку пропонує ряд характеристик, з яких складається етичний кодекс науковця. Вони включають: чесність, неупередженість, точність, шанобливість. Чесність розглядається як заборона маніпуляції даними або їх фабрикування, виключає привласнення чужих результатів. Неупередженість розкривається під час конструктивної критики іншого та здатності її сприймати, оцінці власних результатів і результатів науковців. Тобто, дослідник має бути відкритим для побажань та порад.

Водночас, йому необхідно зробити чесний та чіткий висновок стосовно досягнень вчених. Прикладом цього може бути оцінка захисту здобувача освіти згідно людино орієнтованого підходу. Наприклад: розкриття сутності поставлених запитань; спроможність обґрунтувати та довести власну думку, актуальність та цінність дослідження, доцільність використаних методів, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок і так далі. Точність, ретельність і акуратність є необхідними під час розрахунків, цитування та формулюванні висновків. Шанобливість (рівноправність) полягає у відповідному і належному відношенні до інших, незважаючи на звання, науковий ступінь, вік, стать, наукову школу, досягнення, національність, релігійні або політичні погляди і так далі. Вважаю, що наведені характеристики доповнюють одна іншу та взаємопов'язані.

Сучасна етика науки пропонує розширену систему правил та визначає заборони і вимоги до наукової діяльності. Вони включають: заборони на плагіат та фальсифікацію; вимоги – незацікавленість; новизна й обґрунтованість. Відповідальність за плагіат, фальсифікацію, фабрикацію, хабарництво і так далі

у науковій діяльності передбачена законодавством України, а саме законом України «Про освіту» (стаття 42 академічна доброчесність). Поганими наслідками плагіату є марне витрачання часу у процесі встановлення цінності результатів, що повторюються; шкода для науки. Незацікавленість науковця тісно пов'язана з об'єктивністю й неупередженістю. Проте, незважаючи на це, вона є самостійною вимогою. Під незацікавленістю розуміється сприйняття будь-якого обґрунтованого аргументу, незважаючи на суперечливість із своїми переконаннями.

Обґрунтованість результатів пов'язана з досвідченістю вченого у своїй спеціальності, науковому напрямі, галузі знань. А новизна – із спадкоємністю та традиціях у науці. Вважаю, що моральний кодекс може включати наступні вимоги і норми: відповідальність за результати; захист своїх ідей незалежно від думок наукових авторитетів чи шкіл; інформування стосовно негативних наслідків дослідження; недопустимість проведення шкідливих експериментів; наукова коректність і чесність; критичність; гуманістична спрямованість і порядність.

Етичні принципи, норми та ідеали пов'язані із різноманітною діяльністю науковців. Наприклад, їх необхідно використовувати під час наукових обговорень, конференцій; підготовчих заходів, оприлюднення та імплементації результатів. Кодекс етики вченого дозволяє регулювати взаємовідносини як у колі науковців, так і з суспільством в цілому. Його задачами є забезпечення пріоритетів соціальної відповідальності дослідників та моральних вимірів у науці.

Взаємозв'язок наукової системи та етичних принципів розкривається у відображенні останніми наукової природи та природи дослідника. Таким чином, етичний кодекс грає важливу роль в науковій діяльності та їм необхідно користуватися. А етика – один із вирішальних факторів вдалого дослідження.